

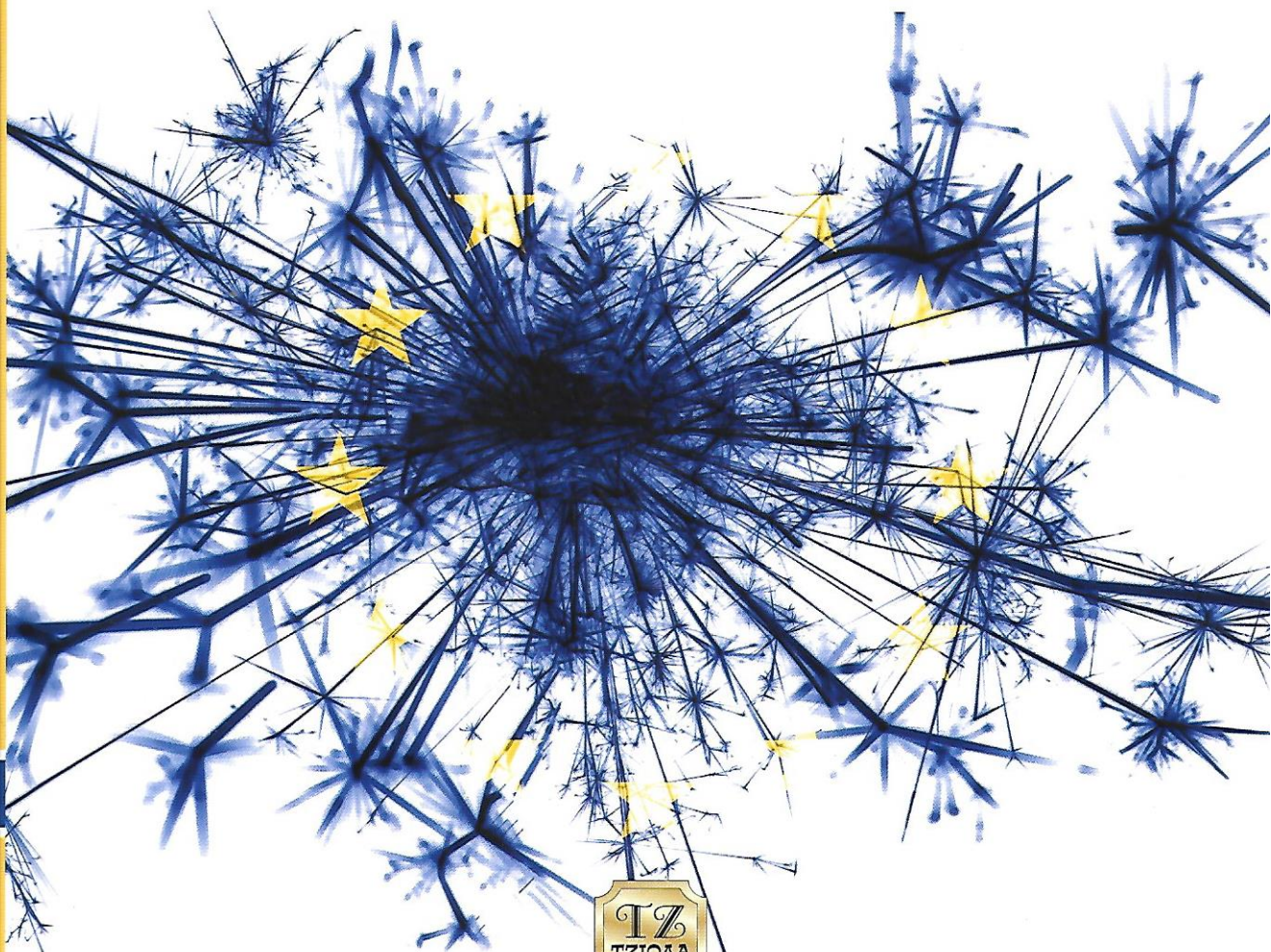
3^η
Έκδοση

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΙΑΡΓΚΟΒΑΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Ιστορία, Θεσμοί, Πολιτικές

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΖΙΟΛΑ

Τίτλος πρωτοτύπου: ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ
Ιστορία, Θεσμοί, Πολιτικές, 3^η Έκδοση
Παναγιώτης Λιαργκόβας, Χρήστος Παπαγεωργίου

Αποκλειστικότητα: **ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΖΙΟΛΑ**

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ – ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Φιλίππου 91, Τ.Κ. 546 35

Τηλ. 2310 247887, 2310 213912, Fax 2310 210729

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΑΘΗΝΑ

3^{ος} Σεπτεμβρίου 41α (Μάρνη & Αβέρωφ), Τ.Κ. 104 33

Τηλ. 210 3648055, Τηλ./Fax 210 3632600

Internet:

e-mail: info@tziola.gr

<http://www.tziola.gr>

Copyright © 2021 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΖΙΟΛΑ

Copyright © 2021 TZIOLA PUBLICATIONS

ISBN 978-960-418-900-7

Σημείωση:

1. Η εταιρεία «Εκδόσεις Τζιόλα» έχει προσπαθήσει να προσφέρει στο κοινό ένα όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστο και χωρίς λάθη σύγγραμμα και δεν φέρει καμία ευθύνη για τυχόν λάθη, αβλεψίες ή παραλείψεις που αφορούν το κείμενο και τα σχήματα. Η εταιρεία «Εκδόσεις Τζιόλα» δεν φέρει καμία ευθύνη για το περιεχόμενο του συγγράμματος γενικά και ιδιαίτερα αν προσβάλλει δικαιώματα ετέρου πνευματικού δημιουργού.
2. Η εταιρεία «Εκδόσεις Τζιόλα» δεν φέρει ευθύνη για την λειτουργία ή την ακρίβεια των URL, που αναφέρονται στο παρόν βιβλίο, ούτε μπορεί να εγγυηθεί ότι το περιεχόμενο στους αναφερόμενους ιστότοπους είναι, ή θα παραμείνει, ακριβές ή κατάλληλο για οποιαδήποτε συγκεκριμένη χρήση.

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος του βιβλίου με οποιοδήποτε μέσο (φωτοτυπία, εκτύπωση, μικροφίλμ, αποθήκευση σε αρχείο πληροφοριών ή άλλη μηχανική ή ηλεκτρονική μέθοδο) χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη.

No part of this publication may be reproduced or distributed in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the publisher.

16.1. Η Άσκηση Περιφερειακής Πολιτικής στην ΕΕ

Η χάραξη της περιφερειακής πολιτικής των ΕΚ και της μετέπειτα ΕΕ για τα κράτη-μέλη προϋποθέτει τον καθορισμό συγκεκριμένων στόχων οι οποίοι θα προσαρμόζονται στις ανάγκες κάθε κράτους-μέλους και των περιφερειών τους ξεχωριστά. Δεν επιδιώχθηκε κατά το παρελθόν ούτε προβλέπεται προς το παρόν να τεθεί υπό κεντρικό έλεγχο η περιφερειακή πολιτική στη συνολική της διάσταση και συνεπώς, ο ρόλος των οργάνων και της σημερινής ΕΕ παραμένει συμπληρωματικός στα πλαίσια της αρχής της επικουρικότητας και λειτουργεί παράλληλα προς τον ρόλο των κρατικών οργάνων των διαφόρων επιπέδων διοίκησης, μέσα στα όρια του κάθε κράτους-μέλους. Ωστόσο, η κοινή περιφερειακή πολιτική συντονίζει τις εθνικές περιφερειακές πολιτικές, ορίζοντας τις γενικές τους κατευθύνσεις με τη διατύπωση ορισμένων αρχών για την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών-μελών. Συντονίζει επίσης τις λειτουργίες και τα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ δίνοντάς τους την απαιτούμενη περιφερειακή διάσταση.

16.1.1. Η ύπαρξη περιφερειακών ανισοτήτων στις ΕΚ και στην ΕΕ

Κάποια από τα βασικά προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η ανωτέρω πολιτική είναι η άνιση κατανομή των παραγωγικών πόρων, η έλλειψη επαρκών κεφαλαίων, το υποαπασχολούμενο εργατικό δυναμικό, η έλλειψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, καθώς και η αποδυνάμωση της περιοχής από τον πληθυσμό της, με τη συγκέντρωσή του σε ορισμένα κέντρα που προσφέρουν δυνατότητες οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας. Έχει άλλωστε διαφανεί ότι οι μετακινήσεις

εργατικού δυναμικού, κεφαλαίου, αγαθών και υπηρεσιών μέσω των κανόνων της ελεύθερης αγοράς, δεν είναι σε θέση από μόνες τους να εξουδετερώσουν τη φυσική τάση προς την περιφερειακή ανισότητα, αλλά αποτελούν τα οχήματα μεταφοράς θετικών συντελεστών ανάπτυξης σε ορισμένες περιοχές, απομακρύνοντάς τους από κάποιες άλλες.

Στο επίπεδο των ΕΚ και της μετέπειτα ΕΕ έχει διαμορφωθεί ιστορικά μία μορφή περιφερειακών ανισοτήτων, η οποία έχει χαρακτηριστεί κατά καιρούς ως ανισότητα «Βορρά-Νότου» ή ακόμη ως «κέντρου-περιφέρειας» και η οποία εξακολουθεί να υφίσταται, παρά τα μέτρα που έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα. Ακόμη, η τελευταία διεύρυνση με χώρες της Κεντροανατολικής Ευρώπης, έφερε στο προσκήνιο μία νέα μορφή περιφερειακών ανισοτήτων, οφειλόμενη στις πολιτικές και οικονομικές διαφορές και νοοτροπίες μεταξύ των παλαιών κρατών-μελών και των προερχόμενων από χώρες της σφαίρας επιρροής της πρώην ΕΣΣΔ. Την τελευταία περίοδο φαίνεται να υπάρχουν δύο αντίρροπες δυναμικές στο χωρικό επίπεδο της ΕΕ. Αφενός, οι ανισότητες αυξάνουν στο εσωτερικό των κρατών-μελών και αφετέρου, μειώνονται μεταξύ των κρατών-μελών. Αυτό, σε μεγάλο βαθμό, οφείλεται στο γεγονός ότι η σύγκλιση των χωρών της συνοχής επιτεύχθηκε κυρίως με την παραπέρα ενίσχυση των μητροπολιτικών κέντρων και των άλλων περιοχών που διέθεταν μια δυναμική.

16.1.2. Επιχειρήματα καθιέρωσης της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής

Τα βασικά επιχειρήματα καθιέρωσης της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- α) *ο επιχειρήματα του «έννομο συμφέροντος» («vested interest» argument)*, σύμφωνα με το οποίο οι κάτοικοι μιας περιφέρειας έχουν έννομο συμφέρον να διασφαλίσουν τη μείωση των περιφερειακών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν άλλα κράτη-μέλη, γεγονός το οποίο τελικά αποβαίνει προς όφελος όλων.
- β) *Το επιχειρήματα της «οικονομικής στόχευσης» («financial targeting» argument)*, σύμφωνα με το οποίο επιβάλλεται η μεταφορά πόρων από τις πλουσιότερες περιφέρειες στις φτωχότερες για την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.
- γ) *Το επιχειρήματα των «συνεπειών της ολοκλήρωσης» («effects of integration» argument)*, σύμφωνα με το οποίο, η καθιέρωση ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής είναι απαραίτητη και δικαιολογημένη για την αντιμετώπιση των δυσμενών συνεπειών της συνεχιζόμενης διαδικασίας ολοκλήρωσης.
- δ) *Το επιχειρήματα του «συντονισμού» («coordination» argument)*, σύμφωνα με το οποίο ο συντονιστικός ρόλος των ευρωπαϊκών οργάνων επιτρέπει την αποτελεσματική επέμβαση για την ενίσχυση των προβληματικών περιφερειών σε ειδικές περιπτώσεις.
- ε) *Το επιχειρήματα των «συνεπειών των άλλων πολιτικών της ΕΕ» («effects of other EU policies»)*, σύμφωνα με το οποίο, απαιτείται προσπάθεια μετριασμού των περιφερειακών συνεπειών άλλων πολιτικών που ασκούνται και έχουν περιφερειακή διάσταση (Κοινή Αγροτική Πολιτική, Εμπορική Πολιτική, Πολιτική Ανταγωνισμού) και δημιουργούν ειδικά προβλήματα με αρνητικές συνέπειες για τις περιφέρειες.

στ) Το επιχειρήμα της «περαιτέρω ολοκλήρωσης» («*further integration*» argument) σύμφωνα με το οποίο, η επίτευξη δίκαιης διανομής των ωφελειών της ολοκλήρωσης από την ευρωπαϊκή πολιτική συνοχής μπορεί να οδηγήσει τα κράτη-μέλη στην επιθυμία να πραγματοποιήσουν περαιτέρω ενέργειες για να επέλθει πλήρης ολοκλήρωση.

16.2. Προγράμματα Περιφερειακής Πολιτικής στην ΕΕ

Παρότι στην ιδρυτική Συνθήκη της Ρώμης του 1957 υπήρχε αναφορά στην ανάγκη περιορισμού των ανισοτήτων μεταξύ των περιοχών της ΕΟΚ, ώστε να υπάρχει «αρμονική ανάπτυξη» της Κοινότητας, δεν έδινε στα θεσμικά όργανα της κοινότητας τα κατάλληλα μέσα για την επίτευξη αυτών των στόχων. Αυτό μπορεί να συνέβη λόγω της υπόθεσης εργασίας ότι μέσα από τη δυναμική λειτουργία της ελεύθερης οικονομίας της αγοράς, μετά τη σύσταση της κοινής αγοράς, θα μειώνονταν οι περιφερειακές ανισότητες.

16.2.1. Η Περιφερειακή Πολιτική των ΕΚ μέχρι το 1986

Ωστόσο, ενώ επίσημα δεν υπήρχε θεσμοθετημένη περιφερειακή πολιτική σε κοινοτικό επίπεδο, όπως προαναφέρθηκε, μέχρι το 1975 υπήρχαν συγκεκριμένοι οικονομικοί φορείς οι οποίοι είχαν αναπτύξει λειτουργίες με περιφερειακή κοινοτική διάσταση. Πρόκειται, για: α) το *Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο* (ΕΚοινΤ, European Social Fund, ESF), το οποίο ιδρύθηκε με τη Συνθήκη της Ρώμης με στόχο να βελτιώσει την κινητικότητα στην αγορά εργασίας, κυρίως μέσω της παροχής πόρων για την εκπαίδευση εργαζομένων που επηρεάστηκαν από τη βιομηχανική αναδιάρθρωση, β) την *Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων* (ΕΤΕ), η οποία ιδρύθηκε μαζί με το ΕΚοινΤ και παρείχε δάνεια με προνομιακό επιτόκιο σε φορείς που στόχευαν στην οικονομική ανάπτυξη των λιγότερο ευνοημένων περιοχών και γ) το *Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων* (ΕΓΤΠΕ, Fonds Européen D'Orientation et de Garantie Agricole, FEOGA), το οποίο ιδρύθηκε το 1962 για την εξυπηρέτηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) και παρείχε χρηματοδοτήσεις για επενδύσεις σε μη ευνοημένες αγροτικές περιοχές. Σύμφωνα όμως με τη γνώμη ορισμένων μελετητών, οι χρηματοδοτικοί πόροι που διοχετεύτηκαν μέσω των ανωτέρω χρηματοδοτικών εργαλείων, ήταν περιορισμένοι και δεν είχαν σαφή στρατηγική προώθησης της περιφερειακής ανάπτυξης. Ωστόσο, η ύπαρξη τους υποδηλώνει τη γνώση του προβλήματος των περιφερειακών ανισοτήτων στα πλαίσια της ΕΟΚ και τη διάθεση για καταβολή προσπάθειας άμβλυνσης των ανισοτήτων.

Η διατήρηση όμως των περιφερειακών ανισοτήτων σε υψηλό επίπεδο, ειδικότερα μετά την ένταξη της Βρετανίας, της Δανίας και της Ιρλανδίας το 1973 και οι επιπτώσεις από την πρώτη πετρελαϊκή κρίση, που χαρακτηριζόταν από δραματικές αυξήσεις στις τιμές του πετρελαίου, μείωση των επενδύσεων και βιομηχανική παρακμή, διατάραξαν τη συνοχή των ΕΚ, και οδήγησαν τελικά τους εταίρους στην αποδοχή της ιδέας για τη σύσταση ενός ειδικού ταμείου για την οικονομική ενίσχυση των φτωχότερων περιφερειών. Συγκεκριμένα, παρά τις αρχικές αντιδράσεις της Γαλλίας, στη σύνοδο κορυφής του Παρισιού τον Δεκέμβριο του 1974, μετά από πρόταση

της Βρετανίας και της Ιρλανδίας, αποφασίστηκε η δημιουργία ενός *Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης* (ΕΤΠΑ, European Regional Development Fund, ERDF) από την 1^η Ιανουαρίου 1975, με σκοπό την ενίσχυση των προβληματικών περιφερειών των ΕΚ.

Το ΕΤΠΑ δημιουργήθηκε με Κανονισμό (ΕΟΚ) 724/75 του Συμβουλίου των Υπουργών της 18^{ης} Μαρτίου του 1975 και χρηματοδότησε κυρίως έργα υποδομής, καθώς και έργα παραγωγικών επενδύσεων, ενώ τα κράτη-μέλη που επωφελήθηκαν από αυτό ήταν η Βρετανία, η Ιρλανδία και η Ιταλία. Η δράση του ταμείου εστιαζόταν στη συγχρηματοδότηση έργων (50% του προϋπολογισμού κάθε έργου) τα οποία επέλεγαν τα κράτη-μέλη στο πλαίσιο της ποσόστωσης τους. Ο κανονισμός τροποποιήθηκε με σειρά νέων Κανονισμών: (ΕΟΚ) 214/79 της 6^{ης} Φεβρουαρίου 1979, (ΕΟΚ) 3325/80 της 16^{ης} Δεκεμβρίου 1980 και (ΕΟΚ) 1787/84 της 19^{ης} Ιουνίου 1984. Ο ακόλουθος Πίνακας 39 παρέχει την εξέλιξη των διατεθέντων ποσών από το ΕΤΠΑ, σε ποσά και ως ποσοστά επί του Κοινοτικού Προϋπολογισμού για χρηματοδοτήσεις έργων περιφερειακής ανάπτυξης σε κράτη-μέλη της ΕΟΚ για το χρονικό διάστημα από 1975 έως 1986. Από τον πίνακα είναι φανερή η σημαντική αύξηση τόσο στα διατεθέντα ποσά, όσο και στα ποσοστά επί του Κοινοτικού Προϋπολογισμού κατά δώδεκα χρόνια της συγκεκριμένης περιόδου.

Πίνακας 39. Εξέλιξη των διατεθέντων ποσών από το ΕΤΠΑ, σε ποσά και ως ποσοστά (%) επί του Κοινοτικού Προϋπολογισμού για χρηματοδοτήσεις έργων περιφερειακής ανάπτυξης σε κράτη-μέλη της ΕΟΚ, για το χρονικό διάστημα από 1975 έως 1986. Πηγή: Πετράκος, Ψυχάρης (2004).

Έτος	Ποσό σε εκατομμύρια ECU	Ποσοστό(%) επί του Κοινοτικού Προϋπολογισμού
1975	257,6	4,8
1976	394,3	5,6
1977	378,5	4,9
1978	581,0	4,6
1979	945,0	6,1
1980	1.165,0	6,7
1981	1.540,0	7,3
1982	1.759,5	7,6
1983	2.010,0	7,6
1984	2.140,0	7,3
1985	2.289,0	7,5
1986	3.176,5	9,1

16.2.2. Τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (1986-1989/93)

Η σπουδαιότερη μεταβολή που προέκυψε στις περιφερειακές ανισότητες στις ΕΚ, από τις εντάξεις νέων κρατών-μελών κατά τη δεκαετία του 1980 ήταν το γεγονός ότι η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία στήριζαν τις οικονομίες τους κυρίως σε δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα, δηλαδή στη γεωργία, την κτηνοτροφία και την

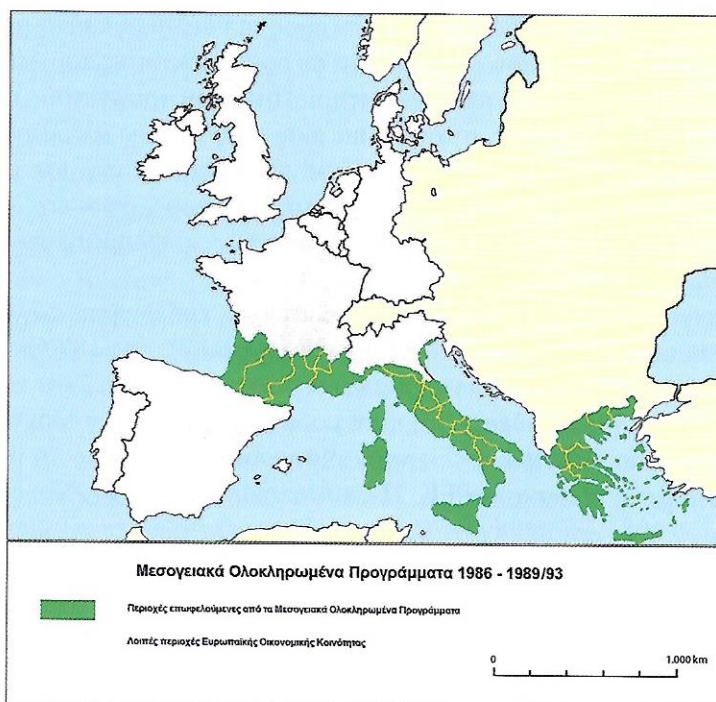
αλιεία, αλλά και στον τουρισμό, σε αντίθεση προς τα υπόλοιπα κράτη-μέλη των ΕΚ, με εξαίρεση την Ιρλανδία, που στηρίζονταν σε δραστηριότητες του δευτερογενούς τομέα και σε ορισμένες εξελιγμένες δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα. Συνεπώς, θα έπρεπε να επενδυθούν, στα πλαίσια μίας απαραίτητης αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών, μεγάλα κοινοτικά κονδύλια με σκοπό τη σύγκλιση των νέων και λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών με τον κοινοτικό μέσο όρο, όπως είχε γίνει το 1975 με την ίδρυση του ΕΤΠΑ με σκοπό την ενίσχυση των προβληματικών περιφερειών των κρατών-μελών των ΕΚ.

Έτσι, η πρώτη επίσημη τοποθέτηση της ελληνικής κυβέρνησης του Ανδρέα Παπανδρέου, που εκφράστηκε μια εβδομάδα μετά τις εκλογές της 18^{ης} Οκτωβρίου του 1981 *«προκειμένου να γεφυρωθούν οι διαπεριφερειακές ανισότητες και να ενισχυθούν οι χώρες του Νότου της Ευρώπης»*, πήρε τη μορφή μνημονίου τον Μάρτιο του 1982, μέσω του οποίου προβλήθηκε η ελληνική ιδιαιτερότητα με σκοπό τη βελτίωση της θέσης της χώρας στα πλαίσια των ΕΚ. Η Επιτροπή απάντησε στο ελληνικό μνημόνιο τον Μάρτιο του 1983 επισημαίνοντας ότι *«η ιδιαιτερότητα των μεσογειακών προβλημάτων αποτελεί γεγονός που έχει αναγνωρίσει η Κοινότητα»* και ότι *«στην περίπτωση της Ελλάδας η κοινοτική δράση επιδιώκεται να είναι πιο εκτεταμένη και πιο εντατική απ' ό,τι στις λοιπές μεσογειακές περιοχές της Κοινότητας»*. Ωστόσο, η ελληνική πρόταση δεν προωθήθηκε άμεσα από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με συνέπεια την απειλή για άσκηση του δικαιώματος αρνησικυρίας εκ μέρους της Ελλάδας για την ένταξη των ομοιοπαραγωγών χωρών Ισπανίας και της Πορτογαλίας στις ΕΚ, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δουβλίνου της 3^{ης} και 4^{ης} Δεκεμβρίου του 1984.

Η επίλυση του προβλήματος έγινε εφικτή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών της 29^{ης} και της 30^{ης} Μαρτίου του 1985, όπου υιοθετήθηκαν τα *Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα* (ΜΟΠ, Integrated Mediterranean Programmes, IMP). Τα μέτρα για την επίτευξη των στόχων των ΜΟΠ εντάσσονται σε πέντε κατηγορίες: α) μέτρα για τη γεωργία, β) μέτρα για την αλιεία, γ) μέτρα για τη βιομηχανία και τη βιοτεχνία, δ) μέτρα για τις υπηρεσίες και ε) μέτρα για την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Τα ΜΟΠ εγκρίθηκαν με Κανονισμό του Συμβουλίου των Υπουργών (ΕΟΚ) 2088/85 της 23^{ης} Ιουλίου του 1985. Η διάρκεια εφαρμογής των ΜΟΠ ορίστηκε αρχικά για τα έτη 1986–1989 και επεκτάθηκε χρονικά μέχρι το 1993, ενώ η κοινοτική συμμετοχή θα έφθανε τα 6,6 δισεκατομμύρια ECU. Το ποσό αυτό κάλυπτε το 70% της δαπάνης των έργων που θα εντάσσονταν στα ΜΟΠ.

Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής των ΜΟΠ περιλάμβανε την Ελλάδα και ορισμένες περιοχές της νότιας Γαλλίας και της Ιταλίας, με αναπτυξιακά μέτρα για τη γεωργία, την αλιεία, τη βιομηχανία και τη βιοτεχνία, τις υπηρεσίες και την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού. Σχετικός χάρτης παρέχεται στην Εικόνα 333. Τα έργα δεν προχώρησαν ικανοποιητικά λόγω ανεπαρκούς προετοιμασίας και έλλειψης εμπειρίας, με αποτέλεσμα να συμφωνηθεί ότι οι μη απορροφηθείσες κοινοτικές ενισχύσεις θα μεταφέρονταν στο επόμενο Α' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για τα έτη 1989–1993. Παρ' όλα αυτά, τα ΜΟΠ θεωρούνται ως σημαντικό δείγμα άσκησης ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής, τουλάχιστον σε αρχικό στάδιο.

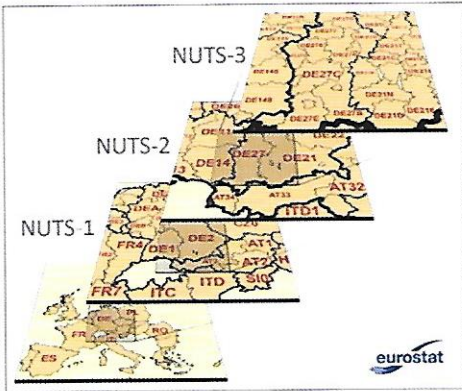

Εικόνα 333. Περιοχές επωφελοούμενες από τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα: Ελλάδα, Ιταλία και Νότια Γαλλία.

16.2.3. Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης μετά το 1988. Το Α΄ ΚΠΣ (1989-1993)

Η Περιφερειακή Πολιτική και Πολιτική Συνοχής ουσιαστικά έλαβε τη σημερινή της μορφή το 1988, όταν αποφασίστηκε ο συντονισμός της δράσης των Διαρθρωτικών Ταμείων μέσω της μεταρρύθμισης των κανονισμών τους. Πρόκειται ουσιαστικά για τη μετατροπή της μέχρι τώρα υποστηρικτικής πολιτικής προς τα κράτη-μέλη σε ουσιαστική ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική. Έτσι, στο πλαίσιο έναρξης της ισχύος από την 1^η Ιανουαρίου του 1987 της υπογραφείσας από το προηγούμενο έτος Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης (ΕΕΠ), υποβλήθηκε από τον Πρόεδρο της Επιτροπής Jacques Delors το σχέδιο *Για την Επιτυχία της Ενιαίας Πράξης: ένα νέο όριο για την Ευρώπη*, γνωστό ως «Πακέτο Delors Ι». Βασική του πρόβλεψη υπήρξε η ενίσχυση της διαρθρωτικής πολιτικής των ΕΚ και ο διπλασιασμός των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων έως το έτος 1993 σε σχέση με το 1987. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, στις 11 και 12 Φεβρουαρίου του 1988, ενέκρινε τις αυξήσεις υπέρ των διαρθρωτικών ταμείων.

Ύστερα από προτάσεις της Επιτροπής η διαχείριση των Διαρθρωτικών Ταμείων μεταξύ 1989 και 1993 κωδικοποιήθηκε με πέντε κανονισμούς του Συμβουλίου με αντικείμενο την αποτελεσματικότητα και τον συντονισμό τους, την εφαρμογή τους και τις γενικές διατάξεις, καθώς και τη συμμετοχή καθενός από τα τρία Ταμεία. Ο Κανονισμός (ΕΟΚ) 2052/88 περί συντονισμού εγκρίθηκε από το Συμβούλιο των Υπουργών στις 24 Ιουνίου του 1988, ενώ στις 19 Δεκεμβρίου του 1988 εγκρίθηκαν

Εικόνα 334. Κατάταξη των περιφερειών του ευρωπαϊκού χώρου (NUTS). Πηγή: Eurostat

του πληθυσμού, των περιοχών και των κρατών-μελών των τότε ΕΚ. Οι πέντε βασικές αρχές πάνω στις οποίες βασίζεται η περιφερειακή, διαρθρωτική πολιτική και οι οποίες θεωρούνται ως αλληλοσυμπληρούμενες και άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους ως ένα ενιαίο σύνολο είναι:

I. Η συγκέντρωση και ο προσανατολισμός της διαρθρωτικής πολιτικής σε πέντε συγκεκριμένους στόχους με βάση την ΕΕΠ:

- 1) Την ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών, με κατά κεφαλή ΑΕΠ μικρότερο του 75% του μέσου όρου των κρατών-μελών, με χρηματοδότες το ΕΤΠΑ, το ΕΚοινΤ και το ΕΓΤΠΕ.
- 2) Την αναδιάρθρωση των περιοχών που πλήττονται από την παρακμή της βιομηχανίας, με χρηματοδότες το ΕΤΠΑ και το ΕΚοινΤ.
- 3) Την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας με χρηματοδότη το ΕΚοινΤ.
- 4) Την προώθηση της επαγγελματικής αποκατάστασης νέων, με χρηματοδότη το ΕΚοινΤ.
- 5) Την αγροτική αναδιάρθρωση και ανάπτυξη με δύο υποστόχους, α) την ενίσχυση της προσαρμογής των αγροτικών περιοχών με χρηματοδότη το ΕΓΤΠΕ και β) την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου, με χρηματοδότες το ΕΤΠΑ, το ΕΚοινΤ και το ΕΓΤΠΕ.

Σημειωτέον ότι οι στόχοι 1, 2 και 5β είχαν ως αποδέκτες συγκεκριμένες περιφέρειες των ΕΚ, ενώ οι υπόλοιποι στόχοι είχαν ως αποδέκτες ολόκληρη την έκταση των ΕΚ. Η χρηματοδότηση θα υλοποιούνταν κυρίως μέσω πολυετών δεσμών δράσεων σε κοινοτικές περιφέρειες, γνωστών ως Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ) που θα χρηματοδοτούνταν μερικώς και από εθνικούς πόρους των κρατών-μελών που θα αφορούσε η υλοποίηση της δέσμης δράσεων.

II. Η εταιρική σχέση, ως στενή συνεννόηση μεταξύ Επιτροπής, ενδιαφερόμενου κράτους-μέλους και αρμόδιων αρχών που έχουν οριστεί απ' αυτό σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό ή άλλο επίπεδο, όπου όλα τα μέρη είναι εταίροι και επιδιώκουν έναν κοινό στόχο. Η εταιρική σχέση καλύπτει την προετοιμασία, τη χρηματοδότηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των δράσεων. Η εταιρική

από το Συμβούλιο των Υπουργών οι άλλοι τέσσερις κανονισμοί. (ΕΟΚ) 4253/88, (ΕΟΚ) 4254/88, (ΕΟΚ) 4255/88 και (ΕΟΚ) 4256/88. Όλοι τέθηκαν σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου του 1989.

Μέσω των κανονισμών καθορίστηκαν με σαφήνεια τα ενιαία κριτήρια κατάταξης των τριών κατηγοριών περιφερειών του ευρωπαϊκού χώρου (Nomenclature d'Unités Territoriales Statistiques, NUTS) (βλ. σχετική Εικόνα 334), καθώς και ορισμένες αρχές και στόχους για την Πολιτική Συνοχής που αφορούσαν το σύνολο

σχέση απορρέει από την αρχή της επικουρικότητας, έχει χαρακτήρα συμπληρωματικότητας, στηρίζεται στη στενή συνεργασία των εμπλεκομένων φορέων, έχει οργάνωση τριών επιπέδων — την Επιτροπή, το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος, και τις αρμόδιες αρχές σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό ή άλλο επίπεδο— και τέλος, διατρέχει όλα τα στάδια κατάρτισης, διαπραγματεύσης, χρηματοδότησης και αξιολόγησης των δράσεων.

- III.** Η *συνοχή*, που επιδιώκει να εξασφαλίσει τη συνοχή ανάμεσα στις δράσεις της ΕΕ και τις στρατηγικές των κρατών-μελών σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο και επιδιώκει, ειδικότερα, τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών με στόχο τη σύγκλιση των οικονομικών επιδόσεων των κρατών-μελών.
- IV.** Η *καλύτερη διαχείριση των Ταμείων*, που καθιερώνει: α) τον διπλασιασμό των πόρων, β) τον πολυετή δημοσιονομικό προγραμματισμό, γ) την προσθετικότητα, σύμφωνα με την οποία οι πόροι των Διαρθρωτικών Ταμείων θα συνιστούν πρόσθετη συνδρομή, πέραν αυτής του κράτους-μέλους, με σκοπό την περιφερειακή ανάπτυξη, δ) τις διατάξεις που επιτρέπουν να αποφευχθούν οι σωρεύσεις και οι επικαλύψεις στις παρεμβάσεις των Ταμείων, ε) τους κανόνες δημοσιονομικής πειθαρχίας υπό ευρεία έννοια, στ) την αυξημένη διαφάνεια, ζ) την εκ των προτέρων και εκ των υστέρων συστηματική αξιολόγηση της κοινοτικής διαρθρωτικής δράσης σε μακροοικονομικό και μικροοικονομικό επίπεδο. Το 85% των πόρων των Ταμείων θα διατίθενται προς κατανομή στους πέντε στόχους προτεραιότητας και το 15% θα διατίθενται με πρωτοβουλία της Επιτροπής.
- V.** Η *απλοποίηση, η παρακολούθηση και η ευελιξία* που εξασφαλίζονται με: α) την απλοποίηση της κοινοτικής διαρθρωτικής δράσης με την ενοποίηση των διαδικασιών παρέμβασης των τριών Διαρθρωτικών Ταμείων, β) τη δημιουργία μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης των δράσεων και γ) τη δυνατότητα ετήσιας τροποποίησης των ΚΠΣ.

Η διασπορά των Στόχων φαίνεται στον σχετικό χάρτη που παρέχεται στην Εικόνα 335. Στον Πίνακα 40 παρατίθενται τα ποσά που διατίθεντο από κάθε στόχο του Α' ΚΠΣ, με συνολικό ποσό χρηματοδότησης τα 68,2 δισ. ECU, καθώς και τα ποσοστά του κάθε στόχου επί του συνόλου για την περίοδο 1989–1993, ενώ στον Πίνακα 41 παρατίθενται τα προς διάθεση ποσά για τους κυριότερους δικαιούχους από το Α' ΚΠΣ για την περίοδο 1989–1993.

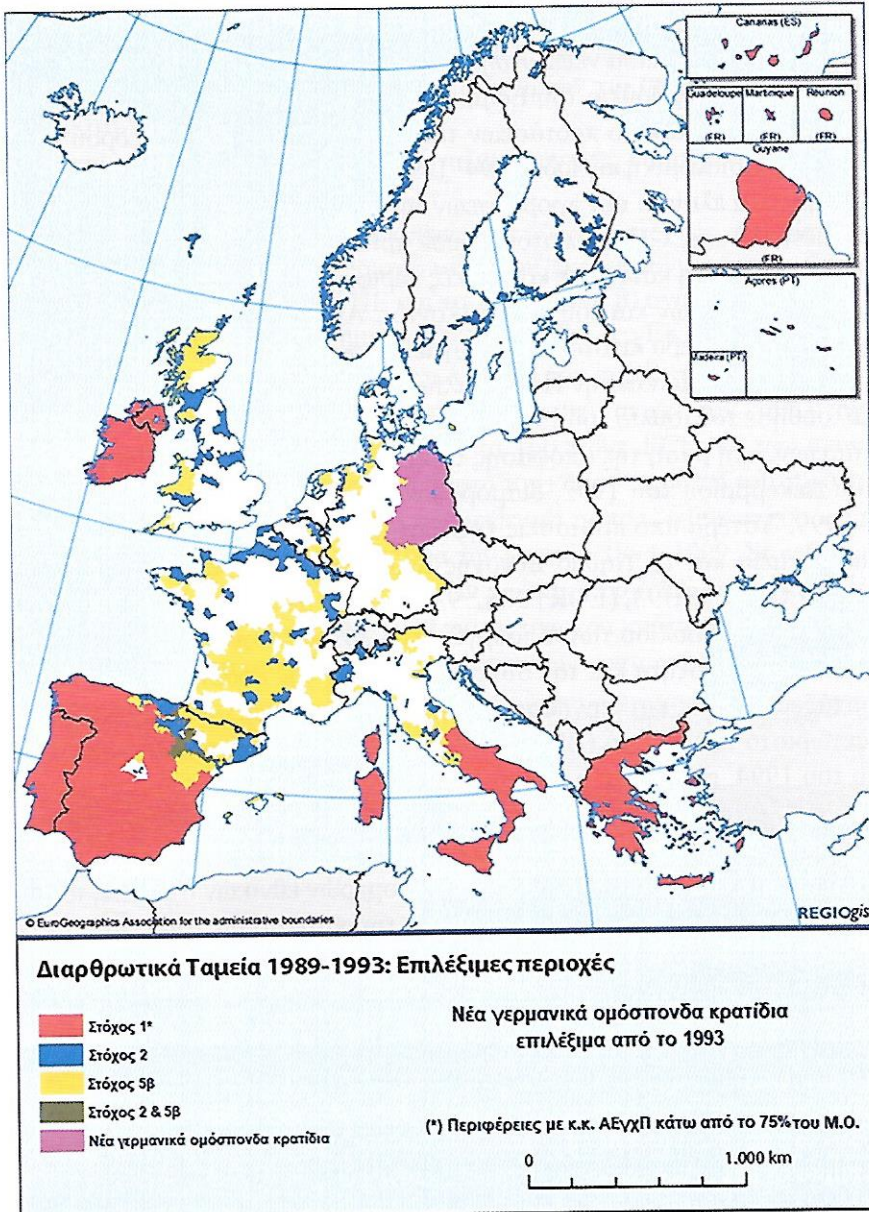
Πίνακας 40. Διατιθέμενα ποσά σε δισ. ECU (τιμές 1988) και ποσοστά επί του συνόλου για το Α' ΚΠΣ 1989–1993. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στόχος	Ποσό σε δισ. ECU	Ποσοστό επί του συνόλου
Στόχος 1.	43,8	64,0%
Στόχος 2	6,1	9,0%
Στόχοι 3 & 4	6,7	10,0%
Στόχος 5	6,3	9,2%
16 λοιπές κοινοτικές πρωτοβουλίες ¹	5,3	7,8%
ΣΥΝΟΛΟ	68,2	100,0%

1. Πρόκειται για τα: Interreg, Euroform, Now, Horizon, Leader, Resider, Rechar, Retex, Renaval, Konver, Regis, Envireg, Regen, Prisma, Telematique, Stride.

Πίνακας 41. Χρηματοδοτικά κονδύλια ανά κράτος-μέλος σε δισ. ECU (τιμές 1988) από το Α΄ ΚΠΣ 1989-1993. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Κράτη-μέλη	Ποσό σε δισ. €	Κράτη-μέλη	Ποσό σε δισ. €	Κράτη-μέλη	Ποσό σε δισ. €
Βέλγιο	0,8	Δανία	0,4	Ιταλία	11,4
Βρετανία	5,2	Ελλάδα	8,2	Λουξεμβούργο	0,1
Γαλλία	6,4	Ιρλανδία	4,8	Ολλανδία	0,8
Γερμανία	6,5	Ισπανία	14,2	Πορτογαλία	9,2

Εικόνα 335. Διασπορά των στόχων για το Α΄ ΚΠΣ. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

16.2.4. Αναθεώρηση του κανονιστικού πλαισίου. Το Β΄ ΚΠΣ (1994-1999)

Εν όψει των πρωτοβουλιών για την ΟΝΕ που λήφθηκαν μετά την έναρξη της ισχύος της ΕΕΠ, οι κυβερνήσεις της Ελλάδας, της Ιρλανδίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, πρωτοστατούσης της κυβέρνησης της Ισπανίας, ζήτησαν την ενίσχυση της κοινοτικής συνοχής, με τη δημιουργία ειδικού ταμείου που θα απευθυνόταν σε κράτη-μέλη με κατά κεφαλήν εισόδημα χαμηλότερο του 90% του μέσου όρου των κρατών-μελών των ΕΚ. Παρά την αρχική άρνηση των υπολοίπων οκτώ κρατών-μελών, από τον Νοέμβριο του 1991 ο πρόεδρος της Επιτροπής Jacques Delors άρχισε να υποστηρίζει τη δημιουργία ενός ταμείου συνοχής, άποψη με την οποία συμφώνησαν τελικώς τα κράτη-μέλη στο Maastricht τον Φεβρουάριο του 1992, συμπεριλαμβάνοντας σχετική διάταξη στην υπογραφή νέα *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση* (ΣΕΕ).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου στις 11 και 12 Δεκεμβρίου του 1992, αποδέχθηκε το νέο πακέτο προτάσεων της Επιτροπής και του προέδρου της Delors, για τη νέα δημοσιονομική περίοδο 1994-1999, γνωστό και ως «πακέτο Delors II», που υποβλήθηκε στα πλαίσια των προβλέψεων της υπογραφείσας ΣΕΕ. Το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ, Cohesion Fund, CF) θα λειτουργούσε πριν από το τέλος του 1993, θα απευθυνόταν σε κράτη-μέλη και όχι σε κοινοτικές περιφέρειες και θα αφορούσε σε έργα των διευρωπαϊκών δικτύων και του περιβάλλοντος. Ακόμη, διπλασίασε τις διαρθρωτικές δαπάνες για τα τέσσερα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη-μέλη, δηλαδή, την Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Ισπανία και την Πορτογαλία, για την επταετία 1993-1999.

Ακολούθησε τον Ιούλιο του 1993 η αναθεώρηση των κανονισμών των διαρθρωτικών ταμείων, στη βάση της απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Εδιμβούργου του Δεκεμβρίου του 1992, διαμορφώνοντας έτσι το Β΄ ΚΠΣ για την περίοδο 1994-1999. Ύστερα από προτάσεις της Επιτροπής, οι κανόνες σχετικά με τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής ορίστηκαν μέσω έξι Κανονισμών (ΕΟΚ) 2080/93, (ΕΟΚ) 2081/93, (ΕΟΚ) 2082/93, (ΕΟΚ) 2083/93, (ΕΟΚ) 2084/93, (ΕΟΚ) 2085/93, του Συμβουλίου των Υπουργών της 20^{ης} Ιουλίου του 1993 που ρύθμιζαν την αποτελεσματικότητα και τον συντονισμό τους, την εφαρμογή τους και τις γενικές διατάξεις, καθώς και την εφαρμογή καθενός από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Με έναν ξεχωριστό Κανονισμό (ΕΚ) 1164/94 του Συμβουλίου των Υπουργών της 16^{ης} Μαΐου του 1994, εγκρίθηκε η ίδρυση του ΤΣ. Ο κανονισμός περί συντονισμού δεν επέφερε πολλές αλλαγές στο προηγούμενο σύστημα τριών σταδίων που εγκαινιάστηκε το 1989 και περιλάμβανε εθνικά σχέδια, ΚΠΣ και επιχειρησιακά προγράμματα. Ωστόσο, ζητούσε την κατάρτιση πιο λεπτομερών εθνικών σχεδίων, ιδιαίτερα σε περιβαλλοντικά ζητήματα. Εισηγήγε επίσης την καινοτομία του ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού, σύμφωνα με το οποίο τα κράτη-μέλη και οι περιφέρειες μπορούσαν να υποβάλλουν σχέδια και επιχειρησιακά προγράμματα σε ένα έγγραφο, ακολουθούμενο από μία μόνο απόφαση της Επιτροπής.

Προστέθηκε ο τομέας της αλιείας και συστάθηκε το *Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας* (ΧΜΠΙΑ, Financial Instrument for Fisheries Guidance, FIGG) με τον πρώτο από τους παραπάνω Κανονισμούς (ΕΟΚ) 2080/93, που ιδρύθηκε ως ταμείο για τη χρηματοδότησή του. Σημειωτέον ότι και η επικείμενη είσοδος της Σουηδίας, της Φινλανδίας και της Αυστρίας στην ΕΕ, το 1995, συνέβαλε στην αναπροσαρμογή της διαρθρωτικής πολιτικής, από την οποία επωφελήθηκαν κυρίως

οι δύο πρώτες για μια πενταετία, για την προώθηση της διαρθρωτικής προσαρμογής περιοχών τους με εξαιρετικά χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα. Τέλος, εξασφαλίζεται στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων ταμείων. Συνοπτικά, οι νέοι στόχοι προτεραιότητας της περιόδου 1994–1999 περιλαμβάνουν:

- 1) Την ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών, με κατά κεφαλή ΑΕΠ μικρότερο του 75% του μέσου όρου των κρατών-μελών, με χρηματοδότες το ΕΤΠΑ, το ΕΚοινΤ και το ΕΓΤΠΕ. Επίσης, θα συμμετείχε επιπρόσθετα στον στόχο αυτό και το ΤΣ για κράτη της αρμοδιότητάς του.
- 2) Την αναδιάρθρωση των περιοχών που πλήττονται από την παρακμή της βιομηχανίας, με χρηματοδότες το ΕΤΠΑ και το ΕΚοινΤ.
- 3) Την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, την επαγγελματική αποκατάσταση των νέων και την προώθηση των ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες, με χρηματοδότη το ΕΚοινΤ.
- 4) Την επαγγελματική προσαρμογή των εργαζομένων στις βιομηχανικές μεταβολές, με χρηματοδότη το ΕΚοινΤ.
- 5) Την αγροτική αναδιάρθρωση και ανάπτυξη με δύο υποστόχους, α) ενίσχυση της προσαρμογής των αγροτικών περιοχών και τον εκσυγχρονισμό της αλιείας, με χρηματοδότες το ΕΤΠΑ, το ΕΓΤΠΕ και το ΧΜΠΑ και β) ανάπτυξη των ευαίσθητων αγροτικών περιοχών, με χρηματοδότες το ΕΤΠΑ, το ΕΚοινΤ και το ΕΓΤΠΕ.

Η διασπορά των στόχων φαίνεται σε σχετικό χάρτη που παρέχεται στην Εικόνα 335. Ακόμη, στον Πίνακα 42 φαίνονται τα ποσά που διατίθενται από τον κάθε στόχο του Β΄ ΚΠΣ, με συνολικό ποσό χρηματοδότησης τα 160,8 δισ. ECU, εκ των οποίων τα 14,45 δισ. ECU από το ΤΣ, καθώς και τα ποσοστά του κάθε στόχου επί του συνόλου, για την περίοδο 1994–1999. Στον Πίνακα 43 παρατίθενται τα προς διάθεση ποσά για τους κυριότερους δικαιούχους από το Β΄ ΚΠΣ για την περίοδο 1994–1999. Στον Πίνακα 44 παρατίθενται οι εκτιμήσεις της κατανομής των χρημάτων του ΤΣ ως ποσοστό και ως ποσό σε τιμές 1994 την περίοδο 1994–1999 για τα τέσσερα κράτη-μέλη με κατά κεφαλήν εισόδημα χαμηλότερο του 90% του μέσου όρου των κρατών-μελών της ΕΕ.

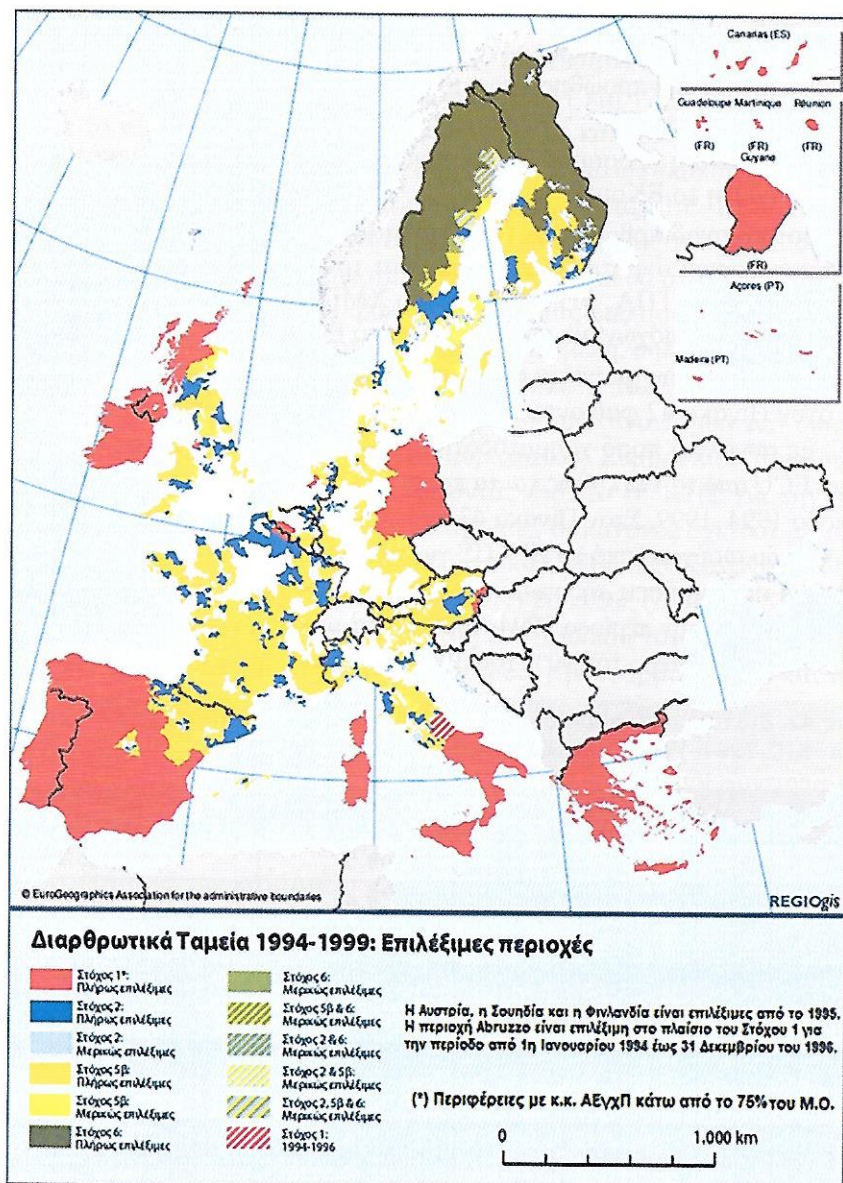
Πίνακας 42. Διατιθέμενα ποσά σε δισ. ECU (τιμές 1994) και ποσοστά επί του συνόλου για το Β΄ ΚΠΣ 1994–1999. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στόχος	Ποσό σε δισ. ECU	Ποσοστό επί του συνόλου
Στόχος 1. ¹	108,5	67,5%
Στόχος 2	9,4	5,9%
Στόχοι 3 & 4	15,2	9,5%
Στόχος 5	13,0	8,1%
Νεοεναγμένα κράτη-μέλη (Στόχος 6) ²	0,7	0,4%
13 λοιπές κοινοτικές πρωτοβουλίες ³	14,0	8,7%
ΣΥΝΟΛΟ	160,8	100,0%

1. Συμμετέχει και το ΤΣ με 14,45 δισ. ECU για κράτη της αρμοδιότητάς του
 2. Φινλανδία και Σουηδία.
 3. Πρόκειται για τα: Interreg, Euroform, Now, Horizon, Leader II, Resider, Rechar, Retex, Renaval, Konver, Regis, Envireg, Regen, Prisma, Telematique, Stride.

Πίνακας 43. Χρηματοδοτικά κονδύλια ανά κράτος-μέλος σε δισ. ECU (τιμές 1994) από το Β΄ ΚΠΣ 1994-1999. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Κράτη-μέλη	Ποσό σε δισ. €	Κράτη-μέλη	Ποσό σε δισ. €	Κράτη-μέλη	Ποσό σε δισ. €
Αυστρία	1,4	Δανία	0,7	Λουξεμβούργο	0,1
Βέλγιο	1,7	Ελλάδα	17,7	Ολλανδία	2,1
Βρετανία	10,9	Ιρλανδία	6,7	Πορτογαλία	18,2
Γαλλία	14,9	Ισπανία	42,4	Σουηδία	1,1
Γερμανία	21,8	Ιταλία	21,7	Φινλανδία	1,4

Εικόνα 336. Διασπορά των στόχων για το Β΄ ΚΠΣ. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Πίνακας 44. Εκτιμήσεις κατανομής χρημάτων του ΤΣ ως ποσοστό και ως ποσό σε τιμές 1994 (περιλαμβάνονται στον προηγούμενο πίνακα) την περίοδο 1994–1999. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Κράτη-μέλη	Ποσοστό (%)	Ποσό σε δισ. ECU
Ισπανία	55	7.95
Πορτογαλία	18	2.60
Ελλάδα	18	2,60
Ιρλανδία	9	1.30
ΣΥΝΟΛΟ	100	14,45

16.2.5. Νέα αναθεώρηση του κανονιστικού πλαισίου. Το Γ΄ ΚΠΣ (2000–2006)

Με το *Πρόγραμμα Δράσης (Agenda) 2000* «Για μια ισχυρότερη και ευρύτερη Ένωση» το οποίο υπέβαλε η Επιτροπή στις 16 Ιουλίου 1997, περιέγραφε, σε ένα ενιαίο κείμενο, τις συνολικές προοπτικές για την ανάπτυξη της ΕΕ και των πολιτικών της, καθώς και τα προβλήματα που θα προέκυπταν από την επικείμενη διεύρυνση της. Η Επιτροπή ανάμεσα σε άλλα επισήμαινε μια σειρά από προτεραιότητες, και ειδικότερα, την ανάγκη να διατηρηθεί η πολιτική της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, να ενισχυθεί η ανάπτυξη και η απασχόληση και να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης ώστε να καταστεί δυνατή η προσχώρηση νέων μελών, ενώ πρότεινε να καταστεί η περιφερειακή πολιτική πιο αποτελεσματική. Το Μάρτιο του 1998, η Επιτροπή υπέβαλε νομοθετικές προτάσεις συμβατές με την πρότασή της για το *Πρόγραμμα Δράσης 2000*.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου στις 24 και 25 Μαρτίου του 1999, κατάρτισε τις απαραίτητες κατευθυντήριες γραμμές. Ωστόσο, δεν υποστήριξε την πρόταση της Επιτροπής για διατήρηση της χρηματοδότησης της περιφερειακής πολιτικής για την περίοδο 2000–2006 στο ίδιο επίπεδο της προηγούμενης περιόδου, περιορίζοντας το συνολικό ποσό προς διάθεση για την περίοδο αυτή σε λίγο περισσότερα από 205 δισ. € από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και 25,4 δισ. από το ΤΣ. Η αναθεώρηση των κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων πραγματοποιήθηκε το ίδιο έτος, ύστερα από προτάσεις της Επιτροπής, διαμορφώνοντας το Γ΄ ΚΠΣ για την περίοδο 2000–2006. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμμετείχε για πρώτη φορά στην έγκριση των κανονισμών του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ σύμφωνα με τη διαδικασία της συναπόφασης. Σημαντικότερη αλλαγή αποτέλεσε ο Κανονισμός (ΕΚ) 1260/1999 της 21^{ης} Ιουνίου 1999 του Συμβουλίου των Υπουργών περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, που αντικατέστησε τον προγενέστερο κανονισμό περί συντονισμού και τμήματα του κανονισμού περί εφαρμογής. Επίσης, εγκρίθηκε μία σειρά νέων Κανονισμών (ΕΚ) 1260/1999, (ΕΚ) 1261/1999, (ΕΚ) 1262/1999, (ΕΚ) 1263/1999, (ΕΚ) 1264/1999 και (ΕΚ) 1265/1999, για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το ΤΣ.

Οι προβλεπόμενοι για την περίοδο αυτή τρεις στόχοι είναι:

- 1) Ο στόχος της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των περιφερειών με αναπτυξιακή καθυστέρηση και ΑΕΠ κάτω του 75% του μέσου όρου της ΕΕ. Πηγές χρηματοδότησης θα είναι το ΕΤΠΑ, το ΕΚοινΤ, το ΕΙΤΠΕ και το ΧΜΠΑ.

- 2) Ο στόχος της κοινωνικής και οικονομικής ανασυγκρότησης των περιφερειών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες προερχόμενες κυρίως από ανεργία. Πηγές χρηματοδότησης θα είναι το ΕΤΠΑ, το ΕΚοινΤ και το ΧΜΠΑ.
- 3) Ο στόχος της προσαρμογής και του εκσυγχρονισμού των πολιτικών και των συστημάτων που προωθούν την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση, ιδιαίτερα για τις γυναίκες. Πηγή χρηματοδότησης θα είναι το ΕΚοινΤ.

Επίσης, ένα ποσοστό 6,5% των διαρθρωτικών πόρων θα διατίθετο για *κοινοτικές πρωτοβουλίες* που θα λάμβανε η Επιτροπή ώστε να δρομολογηθούν τα προγράμματα αυτά στα πλαίσια αυτών των στόχων. Ακόμη, έγινε καταμερισμός των αρμοδιοτήτων ανάμεσα στα διαρθρωτικά ταμεία, δηλαδή, το ΕΤΠΑ, το ΕΚοινΤ, το ΕΓΤΠΕ και το ΧΜΠΑ και προσδιορίστηκαν οι νέες βασικές αρχές επιλεξιμότητας των περιφερειών.

Μεταξύ Μαΐου του 2000 και του Απριλίου του 2004 η Επιτροπή έλαβε αποφάσεις για σειρά κανονισμών σχετικά με την εφαρμογή, οι οποίοι όρισαν λεπτομερείς κανόνες για τη χρήση του ευρώ, την πληροφόρηση και τις ενέργειες προβολής, τις επιλέξιμες δαπάνες, τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου, καθώς και τις δημοσιονομικές διορθώσεις. Πρόκειται για τους Κανονισμούς (ΕΚ) 1159/2000 της 30^{ης} Μαΐου του 2000, (ΕΚ) 1685/2000 της 28^{ης} Ιουλίου του 2000, (ΕΚ) 438/2001 της 2^{ας} Μαρτίου του 2001, (ΕΚ) 448/2001 της 2^{ας} Μαρτίου του 2001, (ΕΚ) 1386/2002 της 29^{ης} Ιουλίου του 2002, (ΕΚ) 16/2003 της 6^{ης} Ιανουαρίου του 2003, (ΕΚ) 621/2004 της 1^{ης} Απριλίου του 2004. Αποσαφηνίστηκαν οι ευθύνες των εθνικών διαχειριστικών αρχών και των αρχών πληρωμής και η διαχείριση των προγραμμάτων απλοποιήθηκε και επιταχύνθηκε μέσω της δημοσιονομικής πειθαρχίας και του κανόνα «n+2». Σύμφωνα με τον κανόνα αυτό, αν δεν παρασχεθεί απόδειξη πληρωμής μέσα σε δύο χρόνια, τότε το κονδύλιο χάνεται.

Η διασπορά των στόχων στις περιφέρειες της ΕΕ φαίνεται σε σχετικό χάρτη που παρέχεται στην Εικόνα 337. Ακόμη, στον Πίνακα 45 φαίνονται τα ποσά που διατίθενται από τον κάθε στόχο του Γ' ΚΠΣ με συνολικό ποσό χρηματοδότησης τα 232,7 δισ. €, εκ των οποίων τα 25,4 δισ. ΕCU από το ΤΣ, καθώς και τα ποσοστά του κάθε στόχου επί του συνόλου, για την περίοδο 2000–2006. Στον Πίνακα 46 παρατίθενται τα προς διάθεση ποσά για τους κυριότερους δικαιούχους από το Γ' ΚΠΣ, για την περίοδο 2000–2006.

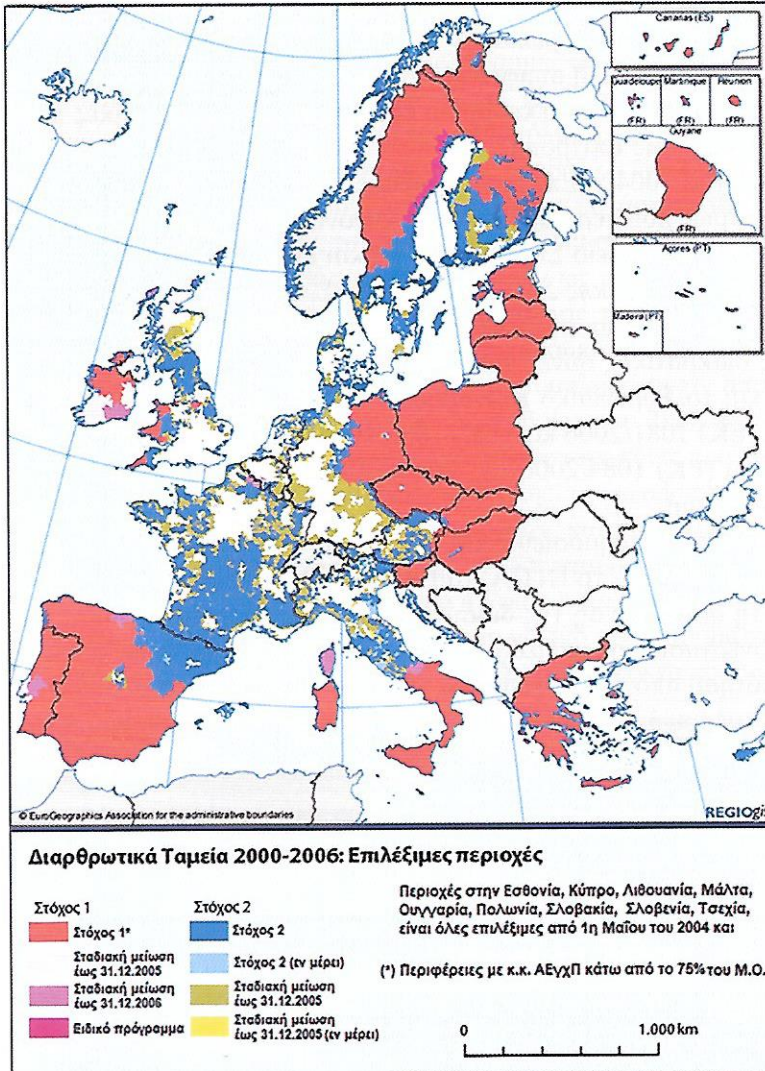
Πίνακας 45. Διατιθέμενα ποσά σε δισ. € (τιμές 1999) και ποσοστά επί του συνόλου για το Γ' ΚΠΣ 2000 – 2006. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στόχος	Ποσό σε δισ. €	Ποσοστό επί του συνόλου
Στόχος 1 ¹	174,6	75,0%
Στόχος 2	22,5	9,7%
Στόχος 3	24,1	10,4%
4 λοιπές κοινοτικές πρωτοβουλίες ²	11,5	4,9%
ΣΥΝΟΛΟ	232,7	100,0%

1. Συμμετέχει και το ΤΣ με 25,4 δισ. € για κράτη της αρμοδιότητάς του 2. Πρόκειται για τα: Interreg III, Urban II, Equal, Leader+

Πίνακας 46. Τα κυριότερα δικαιούχα κράτη-μέλη και τα διατιθέμενα ποσά από το Γ΄ ΚΠΣ 2000-2006. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Κράτη-μέλη	Ποσό σε δισ. €
Ισπανία	56,3
Γερμανία	29,8
Ιταλία	29,6
Ελλάδα	24,9
Πορτογαλία	22,8
Βρετανία	16,6
Γαλλία	15,7
Νεοενταχθέντα το 2004	21,7

Εικόνα 337. Διασπορά των στόχων για το Γ΄ ΚΠΣ. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

16.2.6. Τα Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς. Το ΕΣΠΑ 2007-2013

Κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, στις 23 και 24 Μαρτίου του 2000 θεσπίστηκε η *Στρατηγική της Λισσαβόνας* με σκοπό να καταστεί η ΕΕ η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης στον κόσμο, ικανή για βιώσιμη ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Στον απόηχο της *Στρατηγικής της Λισσαβόνας* για την ανάπτυξη και την απασχόληση και εν όψει της ένταξης της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, η Επιτροπή κατέθεσε τις προτάσεις της για τη δημοσιονομική πολιτική της ΕΕ για την περίοδο 2007–2013, από τον Ιούλιο του 2004. Οι προτάσεις κάλυπταν και τη διαρθρωτική πολιτική, για μία ΕΕ των 27 κρατών-μελών και των 271 περιφερειών, με προοπτική να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης. Το τελικό κείμενο με τη μορφή κανονισμών επρόκειτο να εγκριθεί από το Συμβούλιο των Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μέσα στο 2005. Παρά την αρχική διάσταση απόψεων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, στις 16 και 17 Ιουνίου του 2005, η τελική συμφωνία επιτεύχθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών στις 15 και 16 Δεκεμβρίου του 2005, χωρίς σημαντικές παρεκκλίσεις από τις προτάσεις της Επιτροπής.

Τον Ιούνιο του 2004 η Επιτροπή υπέβαλε προς έγκριση μια νομοθετική δέσμη πέντε κανονισμών που περιλάμβανε έναν κανονισμό με γενικές διατάξεις, τρεις για τα ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και Ταμείο Συνοχής, καθώς και έναν για την εγκαθίδρυση του *Ευρωπαϊκού Ομίλου Εδαφικής Συνεργασίας* (ΕΟΕΣ, European Grouping of Territorial Cooperation, EGTC), για τη διευκόλυνση της διασυνοριακής, της διαπεριφερειακής και της διακρατικής συνεργασίας σε επίπεδο περιφερειών. Το Συμβούλιο των Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκριναν με τους Κανονισμούς (ΕΚ) 1080/2006, (ΕΚ) 1081/2006 και (ΕΚ) 1082/2006 της 5^{ης} Ιουλίου του 2006 και (ΕΚ) 1083/2006 και (ΕΚ) 1084/2006 της 11^{ης} Ιουλίου του 2006, αφού συμφώνησαν για τον προϋπολογισμό.

Οι νέοι κανονισμοί δημοσιεύθηκαν τον Ιούλιο του 2006 περιορίζοντας τα διαρθρωτικά ταμεία σε τρία, το ΕΤΠΑ, το ΕΚοινΤ και το ΤΣ, ενώ εγκαθιδρύνονταν και ο ΕΟΕΣ, για τη διευκόλυνση της διασυνοριακής, της διαπεριφερειακής και της διακρατικής συνεργασίας σε επίπεδο περιφερειών. Ειδικότερα, όπως προαναφέρθηκε, η χρηματοδότηση από το ΤΣ αφορά σε κράτη-μέλη με ΑΕΠ ανά κάτοικο κατώτερο του 90% του μέσου όρου της ΕΕ. Πρακτικά καλύπτει όλα τα νέα κράτη-μέλη καθώς και την Ελλάδα και την Πορτογαλία, ενώ η Ισπανία παραμένει δικαιούχος σε μεταβατική βάση.

Οι στόχοι που θεσπίστηκαν για την περίοδο 2007–2013 ήταν:

- 1) Ο στόχος Σύγκλισης, ο οποίος ήταν παραπλήσιος του προγενέστερου στόχου 1, καλύπτει το ανθρώπινο και φυσικό κεφάλαιο, την καινοτομία, την κοινωνία της γνώσης, το περιβάλλον και τη διοικητική αποδοτικότητα και αποσκοπεί στην επιτάχυνση της οικονομικής σύγκλισης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών, των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ είναι μικρότερο του 75% του μέσου όρου της ΕΕ των εικοσιεπτά κρατών-μελών. Ο στόχος θα χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ

και το ΕΚοινΤ, καθώς και από το ΤΣ για επιλέξιμα κράτη-μέλη των οποίων το ΑΕΠ είναι μικρότερο από το 90% του μέσου όρου της ΕΕ.

- 2) Ο στόχος Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης, ο οποίος ήταν παραπλήσιος του προγενέστερου στόχου 2 καλύπτει την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης της ελκυστικότητας και της απασχόλησης των περιφερειών που δεν καλύπτονται από τον στόχο «Σύγκλιση». Ο στόχος θα χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ και το ΕΚοινΤ.
- 3) Ο στόχος Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, ο οποίος ήταν παραπλήσιος του προγενέστερου στόχου 3, προωθεί την ανάπτυξη κοινών λύσεων για θέματα όπως η αστική, η αγροτική και η παράκτια ανάπτυξη και η διαχείριση του περιβάλλοντος, προωθώντας τη ενδυνάμωση της εδαφικής συνεργασίας στα επίπεδα της διασυνοριακής και διακρατικής συνεργασίας κατά περιοχές και της συνεργασίας δικτύων και ανταλλαγής εμπειριών. Ο στόχος θα χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ.

Σημειώνεται ότι οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τη συνοχή επισημαίνουν την ανάγκη να ενισχυθούν οι συνέργειες με την αναθεωρημένη τότε *Στρατηγική της Λισσαβόνας* για την ανάπτυξη και την απασχόληση και να προωθηθεί η υλοποίηση της στρατηγικής αυτής. Κάθε κράτος-μέλος υποβάλλει ένα Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), ως μέσο αναφοράς για την κατάρτιση του προγραμματισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων, το οποίο διαβιβάζεται στην Επιτροπή. Αυτό εξασφαλίζει τη συνέπεια των παρεμβάσεων των ταμείων ως προς τις στρατηγικές κατευθύνσεις. Το ΕΣΠΑ ως μέσο αναφοράς αντικατέστησε το ΚΠΣ που αποτελούσε ουσιαστικά μέσο διαχείρισης για την κατάρτιση του προϋπολογισμού.

Οι νέοι κανονισμοί των Διαρθρωτικών Ταμείων συμπληρώθηκαν από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1828/2006 της Επιτροπής της 8^{ης} Δεκεμβρίου του 2006 περί εφαρμογής του κανονισμού γενικών διατάξεων, που αντικατέστησε τους πέντε προϋπάρχοντες με διατάξεις για την πληροφόρηση, τις ενέργειες προβολής, τη διαχείριση, τα συστήματα ελέγχου, τις παρατυπίες, τις δημοσιονομικές διορθώσεις και την επιλεξιμότητα.

Η διασπορά των στόχων στις περιφέρειες της ΕΕ φαίνεται σε σχετικό χάρτη που παρέχεται στην Εικόνα 338. Ακόμη, στον Πίνακα 47 φαίνονται τα ποσά που διατίθενται από τον κάθε στόχο του ΕΣΠΑ 2007–2013, με συνολικό ποσό χρηματοδότησης τα 346,4 δισ. €, εκ των οποίων τα 69,6 δισ. € από το ΤΣ, καθώς και τα ποσοστά του κάθε

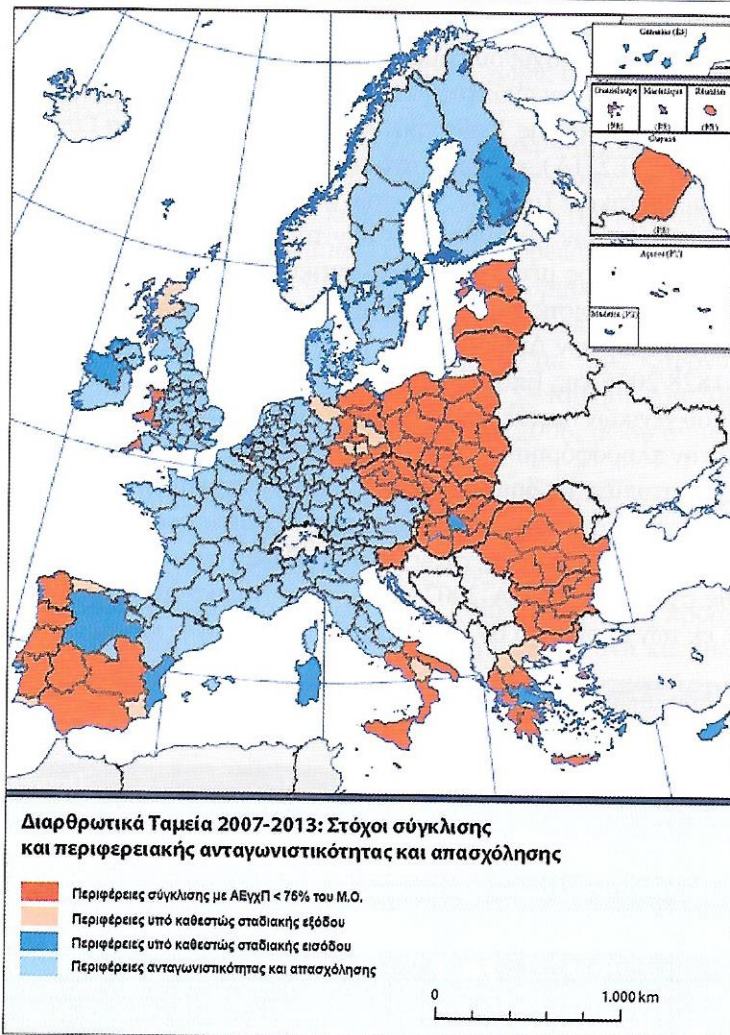
Πίνακας 47. Διατιθέμενα ποσά σε δισ. € (τιμές 2004) και ποσοστά επί του συνόλου για το ΕΣΠΑ 2007–2013. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στόχος	Ποσό σε δισ. €	Ποσοστό επί του συνόλου
Στόχος 1. ¹	282,8	81,6%
Στόχος 2	54,9	15,9%
Στόχος 3	8,7	2,5%
ΣΥΝΟΛΟ	346,4	100,0%

1. Συμμετέχει και το ΤΣ με 69,6 δισ. € για κράτη της αρμοδιότητάς του
Λειτουργούν οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες: Jeremie, Jessica, Jaspers, Jasmine.

Πίνακας 48. Χρηματοδοτικά κονδύλια ανά κράτος-μέλος σε δισ. € (τιμές 2004) από το ΕΣΠΑ 2007–2013. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Κράτη-μέλη	Ποσό σε δισ. €	Κράτη-μέλη	Ποσό σε δισ. €	Κράτη-μέλη	Ποσό σε δισ. €
Αυστρία	1,5	Ιρλανδία	0,9	Ουγγαρία	25,3
Βέλγιο	2,3	Ισπανία	35,2	Πολωνία	67,3
Βουλγαρία	6,9	Ιταλία	28,8	Πορτογαλία	21,5
Βρετανία	10,6	Κύπρος	0,6	Ρουμανία	19,7
Γαλλία	14,3	Λετονία	4,6	Σλοβακία	11,6
Γερμανία	26,3	Λιθουανία	6,9	Σλοβενία	4,2
Δανία	0,6	Λουξεμβούργο	0,1	Σουηδία	1,9
Ελλάδα	20,4	Μάλτα	0,9	Τσεχία	26,7
Εσθονία	3,5	Ολλανδία	1,9	Φινλανδία	1,7

Εικόνα 338. Διανομή των στόχων για το ΕΣΠΑ 2007-2013. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

στόχου επί του συνόλου, για την περίοδο 2007–2013. Στον Πίνακα 48 παρατίθενται τα προς διάθεση ποσά για τους κυριότερους δικαιούχους από το ΕΣΠΑ 2007–2013.

16.2.7. Αναθεώρηση της Περιφερειακής Πολιτικής. Το ΕΣΠΑ 2014–2020

Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής της 3ης Μαρτίου του 2010 με τίτλο «Ευρώπη 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» που προωθήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 25 και 26 Μαρτίου του 2010 και εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 17^{ης} Ιουνίου του 2010, αυτή θα έδινε στην ΕΕ τη δυνατότητα να αποκτήσει ανάπτυξη, η οποία θα έχει τα εξής χαρακτηριστικά: α) έξυπνη: μέσω της προώθησης της γνώσης και της καινοτομίας, β) διατηρήσιμη (βιώσιμη): βασισμένη στην προώθηση μιας οικονομίας πιο πράσινης, πιο ανταγωνιστικής και στην οποία οι πόροι χρησιμοποιούνται πιο αποδοτικά, γ) χωρίς αποκλεισμούς: με στόχο την αύξηση της απασχόλησης και την ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Επιπλέον, η Επιτροπή θέτει μια σειρά στόχων προς υλοποίηση μέχρι το 2020.

Οι πέντε στόχοι της Περιφερειακής Πολιτικής και της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ γι' αυτή την περίοδο είναι πλήρως εναρμονισμένοι με αυτούς της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για το 2020 που είναι:

1. Απασχόληση: απασχόληση τουλάχιστον 75% του ενεργού πληθυσμού ηλικίας 20–64 ετών.
2. Έρευνα & ανάπτυξη: 3% του ΑΕΠ της ΕΕ πρέπει να επενδύεται σε έρευνα και ανάπτυξη.
3. Κλιματική αλλαγή και ενεργειακή βιωσιμότητα: α) Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% από τα επίπεδα του 1990. β) Εξασφάλιση του 20% της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. γ) Αύξηση κατά 20% της ενεργειακής απόδοσης.
4. Εκπαίδευση: α) Μείωση των ποσοστών πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σε κάτω από 10% και β) ολοκλήρωση τριτοβάθμιων σπουδών της ηλικιακής κατηγορίας 30–34 ετών τουλάχιστον σε 40%.
5. Καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού: Μείωση τουλάχιστον κατά 20 εκατομμύρια των ατόμων που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε κατάσταση φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το ΤΣ για την περίοδο 2014–2020 συμβάλλουν στην ανάπτυξη και προώθηση των δράσεων της ΕΕ και οδηγούν στην ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της (σύμφωνα με το άρθρο 174 της ΣΛΑΕΕ), στοχεύοντας στους ακόλουθους δύο γενικούς στόχους: α) Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση, στα κράτη-μέλη και τις περιφέρειες που υποστηρίζονται από τα τρία Ταμεία, δηλαδή το ΕΤΠΑ, το ΕΚοινΤ και το ΤΣ (ποσοστό μεγαλύτερο από 95% των πόρων). β) Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία (διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή) που υποστηρίζεται από το ΕΤΠΑ.

Ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, για την προγραμματική περίοδο 2014–2020, ο Κανονισμός (ΕΕ) 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών της 17^{ης} Δεκεμβρίου του 2013 για τις κοινές διατάξεις των ΕΤΠΑ, ΕΚοινΤ, ΤΣ, ΕΓΤΑΑ και Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) και τις γενικές διατάξεις των ΕΤΠΑ, ΕΚοινΤ, ΤΣ και ΕΤΘΑ, καθόρισε 11 Θεματικούς

Στόχους οι οποίοι υποστηρίζονται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ): i) Ενίσχυση της Έρευνας, της Τεχνολογικής Ανάπτυξης και της Καινοτομίας. ii) Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών. iii) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ). iv) Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς. v) Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων. vi) Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων. vii) Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων. viii) Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων. ix) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και των διακρίσεων. x) Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση. xi) Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών και των ενδιαφερόμενων φορέων και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης.

Οι πρώτοι τέσσερις Θεματικοί Στόχοι καλύπτουν το πρώτο χαρακτηριστικό της έξυπνης ανάπτυξης της *Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»*. Οι επόμενοι τρεις Θεματικοί Στόχοι καλύπτουν το δεύτερο χαρακτηριστικό της διατηρήσιμης ανάπτυξης της *Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»*. Τέλος, οι τελευταίοι τέσσερις Θεματικοί Στόχοι καλύπτουν το τρίτο χαρακτηριστικό της χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης της *Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»*.

Οι προτεραιότητες των ταμείων για τους παραπάνω 11 στόχους είναι: α) Το ΕΤΠΑ στηρίζει και τους 11 στόχους, αλλά βασικές προτεραιότητές του για επένδυση αποτελούν οι πρώτοι τέσσερις στόχοι (i-iv). β) Το ΕΚοινΤ στηρίζει τους τέσσερις πρώτους στόχους (i-iv), αλλά και τους τέσσερις τελευταίους (viii-xi), όμως κύριες προτεραιότητες για το ταμείο είναι οι τέσσερις τελευταίοι στόχοι (viii-xi). γ) Το ΤΣ στηρίζει μόνο πέντε στόχους, πιο συγκεκριμένα τους τέσσερις ενδιάμεσους (iv-vii) και τον τελευταίο στόχο (xi). δ) Τέλος, το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ εξυπηρετούν τον τρίτο στόχο (iii).

Σχετικοί με τα παραπάνω ταμεία ΕΤΠΑ, ΕΚοινΤ και ΤΣ, καθώς και τον ΕΟΕΣ και τον στόχο της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας, είναι και οι Κανονισμοί (ΕΕ) 1297/2013 και (ΕΕ) 1298/2013, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών, της 11^{ης} Δεκεμβρίου του 2013, καθώς και οι Κανονισμοί (ΕΕ) 1299/2013, (ΕΕ) 1300/2013, (ΕΕ) 1301/2013, (ΕΕ) 1302/2013 και (ΕΕ) 1304/2013, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών της 17^{ης} Δεκεμβρίου του 2013. Ομοίως και ο Κανονισμός (ΕΕ) 508/2014, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών της 15^{ης} Μαΐου του 2014 για το ΕΤΘΑ.

Για να μεγιστοποιηθεί η συμβολή των ΕΔΕΤ θεσπίστηκε ένα Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο (ΚΣΠ), καθώς και στρατηγικές κατευθυντήριες αρχές, ώστε να διευκολυνθεί η διαδικασία προγραμματισμού στο επίπεδο των κρατών-μελών και των περιφερειών. Το ΚΣΠ καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο τα ΕΔΕΤ συμβάλουν στην επίτευξη της στρατηγικής της ΕΕ για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, στις ρυθμίσεις για προώθηση της ολοκληρωμένης χρήσης των ΕΔΕΤ, στις ρυθμίσεις

για τον συντονισμό των ΕΔΕΤ με άλλες σχετικές πολιτικές και μέσα της Ένωσης. Βάσει του ΚΣΠ, κάθε κράτος μέλος πρέπει να καταρτίσει, σε συνεργασία με τους εταίρους του, και σε συνεννόηση με την Επιτροπή, ένα Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ), με το οποίο πρέπει να μεταφερθούν στο εθνικό πλαίσιο τα ορισθέντα στο ΚΣΠ και να αναληφθούν σοβαρές δεσμεύσεις για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ μέσω του προγραμματισμού των ΕΔΕΤ. Το ΣΕΣ πρέπει να περιλαμβάνει: α) ρυθμίσεις που να εξασφαλίζουν την ευθυγράμμιση με τη στρατηγική της ΕΕ για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, καθώς και τις ειδικές για κάθε ταμείο αποστολές σύμφωνα με τους στόχους τους που βασίζονται στη Συνθήκη, β) ρυθμίσεις που να εξασφαλίζουν την πραγματική και αποτελεσματική υλοποίηση των ΕΔΕΤ και γ) ρυθμίσεις για την αρχή της εταιρικής σχέσης και μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στη χωρική ανάπτυξη.

Η εφαρμογή των ΕΔΕΤ θα πραγματοποιείται μέσω προγραμμάτων που καλύπτουν την περίοδο προγραμματισμού σύμφωνα με το σύμφωνο εταιρικής σχέσης. Τα προγράμματα καταρτίζονται από τα κράτη-μέλη με βάση διαδικασίες που είναι διαφανείς και σύμφωνες με το θεσμικό και νομικό πλαίσιο τους. Τα κράτη-μέλη και η Επιτροπή πρέπει να συνεργάζονται για να διασφαλίζεται ο συντονισμός και η συνοχή των ρυθμίσεων προγραμματισμού για τα ΕΔΕΤ. Τα κράτη-μέλη πρέπει να παρακολουθούν τα προγράμματα, ώστε να επιβλέπουν την εφαρμογή και την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων των προγραμμάτων. Για τον σκοπό αυτό συστήνονται επιτροπές παρακολούθησης από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με το θεσμικό, νομικό και δημοσιονομικό τους πλαίσιο και καθορίζεται η σύνθεσή τους και οι λειτουργίες για τα ΕΔΕΤ. Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας, μια επιτροπή παρακολούθησης πρέπει να είναι σε θέση να υποβάλλει παρατηρήσεις προς τις διαχειριστικές αρχές σχετικά με την εφαρμογή και την αξιολόγηση του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένων των ενεργειών που σχετίζονται με τη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης των δικαιούχων και να παρακολουθεί τα μέτρα που λαμβάνονται ως αποτέλεσμα των παρατηρήσεών της.

Η κατηγοριοποίηση των περιφερειών της ΕΕ φαίνεται σε σχετικό χάρτη που παρέχεται στην Εικόνα 339. Ακόμη, στον Πίνακα 49 φαίνονται τα ποσά που διατίθενται για κάθε προορισμό του ΕΣΠΑ 2014–2020, με συνολικό ποσό χρηματοδότησης τα 351,8 δισ. €, καθώς και τα ποσοστά του κάθε προορισμού επί του συνόλου, για την περίοδο 2014–2020. Στον Πίνακα 50 παρατίθενται τα προς διάθεση ποσά για τους κυριότερους δικαιούχους από το ΕΣΠΑ 2014–2020.

Πίνακας 49. Διατιθέμενα ποσά σε δισ. € (τιμές 2012) και ποσοστά επί του συνόλου για την περίοδο 2014–2020. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Προορισμός	Ποσό σε δισ. €	Ποσοστό επί του συνόλου
Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, με κατά κεφαλή ΑΕΠ μικρότερο του 75% του μέσου ΑΕΠ της ΕΕ	182,2	51,8%
Περιφέρειες μετάβασης, με κατά κεφαλή ΑΕΠ μεταξύ του 75% και του 90% του μέσου κατά κεφαλή ΑΕΠ της ΕΕ	35,4	10,1%
Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, με κατά κεφαλή ΑΕΠ μεγαλύτερο του 90% του μέσου ΑΕΠ της ΕΕ	54,3	15,4%

Πίνακας 49. (ΣΥΝΕΧΕΙΑ)

Πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων (πρόσθετη)	3,2	0,9%
Αστικές καινοτόμες δράσεις	0,4	0,1%
Απομακρυσμένες και αραιοκατοικημένες περιοχές	1,6	0,5%
Τεχνική βοήθεια	1,2	0,3%
Κράτη-μέλη Ταμείου Συνοχής	63,3	18,0%
Εδαφική συνεργασία	10,2	2,9%
ΣΥΝΟΛΟ	351,8	100,0%

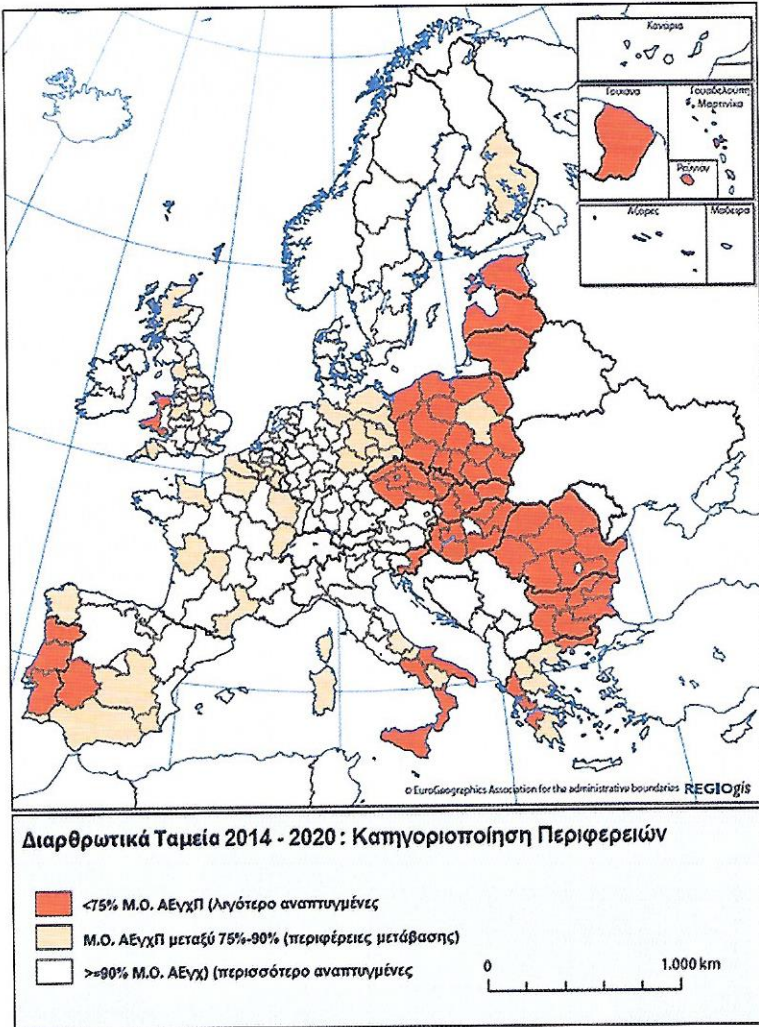
Πίνακας 50. Χρηματοδοτικά κονδύλια ανά κράτος-μέλος σε δις. € (τιμές 2012) από το ΕΣΠΑ 2014–2020. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Κράτη-μέλη	Ποσό σε δις. €	Κράτη-μέλη	Ποσό σε δις. €	Κράτη-μέλη	Ποσό σε δις. €
Αυστρία	1,2	Ισπανία	28,6	Ουγγαρία	21,9
Βέλγιο	2,3	Ιταλία	32,8	Πολωνία	77,6
Βουλγαρία	7,6	Κροατία	8,6	Πορτογαλία	21,5
Βρετανία	11,8	Κύπρος	0,7	Ρουμανία	23,0
Γαλλία	15,9	Λετονία	4,5	Σλοβακία	14,0
Γερμανία	19,2	Λιθουανία	6,8	Σλοβενία	3,1
Δανία	0,6	Λουξεμβούργο	0,1	Σουηδία	2,1
Ελλάδα	15,5	Μάλτα	0,7	Τσεχία	22,0
Εσθονία	3,6	Ολλανδία	1,4	Φινλανδία	1,5
Ιρλανδία	1,2				

16.2.8. Η νέα Περιφερειακή Πολιτική της περιόδου 2021-2027

Η νέα πρόταση της Επιτροπής της 29^{ης} Μαΐου του 2018, για τον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων (ΚΚΔ) των Διαρθρωτικών Ταμείων έδινε έμφαση σε πέντε βασικούς στόχους που αντικαθιστούν προγενέστερους έντεκα Θεματικούς Στόχους του ΕΣΠΑ 2014-2020:

1. Μια εξυπνότερη Ευρώπη, μέσω της καινοτομίας, της ψηφιοποίησης, του οικονομικού μετασχηματισμού και της στήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
2. Μια πιο πράσινη Ευρώπη χωρίς ανθρακούχες εκπομπές που εφαρμόζει τη συμφωνία του Παρισιού και επενδύει στην ενεργειακή μετάβαση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.
3. Μια πιο συνδεδεμένη Ευρώπη, με στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα.
4. Μια πιο κοινωνική Ευρώπη, που υλοποιεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη.
5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες, με τη στήριξη των αναπτυξιακών στρατηγικών που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε όλη την ΕΕ.

Εικόνα 339. Κατηγοριοποίηση Περιφερειών για το ΕΣΠΑ 2014 - 2020. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Απαιτείται η συνδρομή επτά ταμείων: ΕΤΠΑ, ΤΣ, ΕΚΤ+, ΕΤΘΑ, Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME), Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA) και Μηχανισμός Διαχείρισης Συνόρων και Θεωρήσεων Εισόδου (ΜΔΣΘΕ).

Η πολιτική συνοχής εξακολουθεί να επενδύει σε όλες τις περιφέρειες, λαμβάνοντας πάντα ως βάση τρεις κατηγορίες: τις (λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, τις περιφέρειες σε μετάβαση και τις περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, με ποσοστό 81% των πόρων, όπως φαίνεται και στον χάρτη της Εικόνας 340. Πέρα όμως από την κατανομή πόρων με βάση το κατά κεφαλή ΑΕΠ, προστίθενται νέα κριτήρια όπως η ανεργία των νέων (15%), η κλιματική αλλαγή (1%) και υποδοχή και ένταξη των μεταναστών (3%).

Στηρίζονται περαιτέρω οι αναπτυξιακές στρατηγικές που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και ενισχύουν τον ρόλο των τοπικών αρχών στη διαχείριση των κονδυλίων. Ενισχύεται, επίσης, η αστική διάσταση της πολιτικής συνοχής, καθώς το 6% των πόρων του ΕΤΠΑ διατίθεται για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και καταρτίζε-

ται ένα νέο πρόγραμμα δικτύωσης και ανάπτυξης ικανοτήτων, η Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία.

Αναπτύσσονται *λιγότεροι και σαφέστεροι κανόνες για λόγους απλούστευσης*. Η Επιτροπή δημοσιεύει 80 μέτρα απλούστευσης στην πολιτική συνοχής, ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων που καλύπτει πλέον επτά ταμεία της ΕΕ, που αποτελούν αντικείμενο κοινής «επιμερισμένης διαχείρισης» με τα κράτη-μέλη, ευκολότερες διαδικασίες ελέγχου για προγράμματα με ιστορικό καλών επιδόσεων και επέκταση της αρχής του «ενιαίου ελέγχου», ώστε να αποφεύγονται οι διπλοί έλεγχοι. Θα είναι δυνατή η μεταφορά πόρων στο πλαίσιο των προγραμμάτων χωρίς την επίσημη έγκριση της Επιτροπής. Σε περίπτωση φυσικής καταστροφής θα είναι ευκολότερη η μεταφορά πόρων από την πρώτη ημέρα. Τέλος, απλουστεύεται η κοινοποίηση χρηματοδοτούμενων έργων, με ενιαίο σήμα που θα καλύπτει όλα τα ταμεία, ενιαία πύλη που θα περιέχει όλες τις διαθέσιμες χρηματοδοτήσεις και ενιαία βάση δεδομένων που θα διαχειρίζεται η Επιτροπή.

Προβλέπεται *ενισχυμένη σύνδεση με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο* και την οικονομική διακυβέρνηση της ένωσης. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις που διατυπώνονται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου θα λαμβάνονται υπόψη δύο φορές κατά τη διάρκεια της δημοσιονομικής περιόδου: στην αρχή για τον σχεδιασμό των προγραμμάτων της πολιτικής για τη συνοχή και κατά την ενδιάμεση επανεξέταση.

Παρέχονται *περισσότερες ευκαιρίες για συνέργειες στο πλαίσιο της δημοσιονομικής εργαλειοθήκης της ΕΕ*. Το ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων που καλύπτει πλέον επτά ταμεία της ΕΕ θα διευκολύνει αυτές τις συνέργειες. Εκτός του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων, θα διευκολύνονται οι συνέργειες με άλλα μέσα της ΕΕ, όπως η Κοινή Αγροτική Πολιτική και τα προγράμματα Ορίζων Ευρώπη, LIFE και Erasmus+.

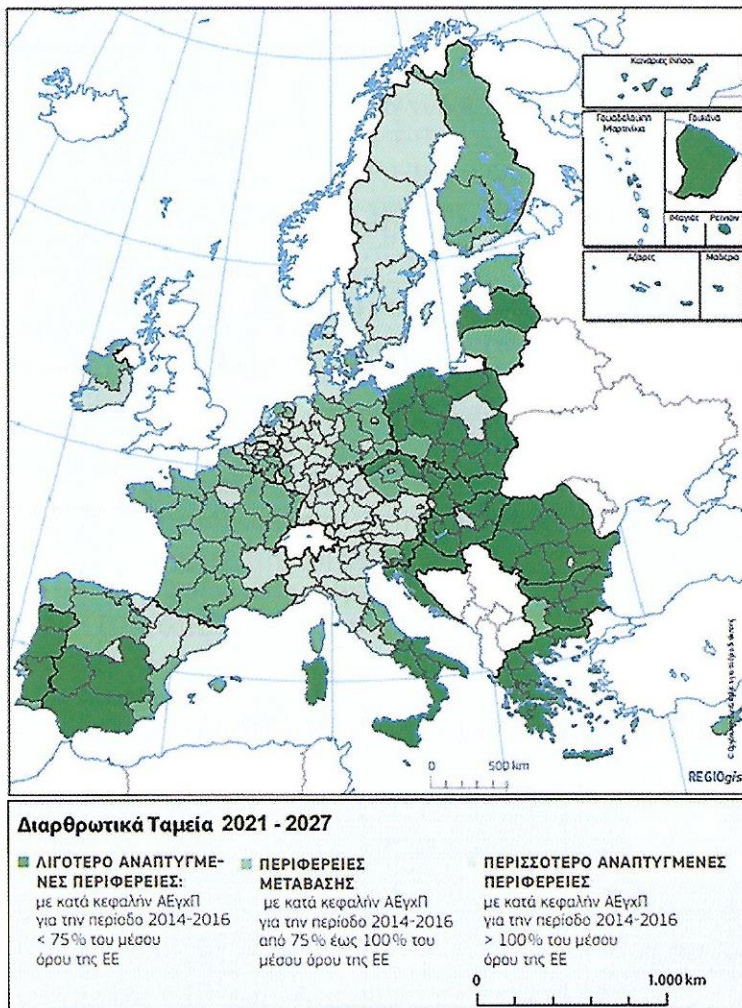
Θα διευκολυνθεί η *διαπεριφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία* χάρη στη νέα δυνατότητα των περιφερειών να χρησιμοποιούν μέρος του δικού τους μεριδίου κατανομής πόρων για τη χρηματοδότηση έργων οπουδήποτε στην Ευρώπη από κοινού με άλλες περιφέρειες. Η νέα γενιά προγραμμάτων διαπεριφερειακής και

Πίνακας 51. Κονδύλια για το ΕΤΠΑ, το ΤΣ και το ΕΚΤ+ σε εκατ. € (τιμές 2018) κατά τη περίοδο 2021–2027. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σύνολο πολιτικής για τη συνοχή	330.624
Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)	200.629
• Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη	190.752
• Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία	8.430
• Εξόχως απόκεντρες περιφέρειες και αραιοκατοικημένες περιοχές	1.447
Ταμείο Συνοχής (ΤΣ)	41.349
• εκ των οποίων συνεισφορά στον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» Μεταφορές	10.000
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο ¹	88.646
Σημ.: Η πρόταση της Επιτροπής για τη χρηματοδότηση του ΕΤΘΑ, του ΤΑΜΕ, του ΜΔΣΘ και του ΤΕΑ θα περιληφθεί στον ειδικό για κάθε Ταμείο κανονισμό.	
1. Δεν περιλαμβάνονται 1.042 εκ. € για υγεία, απασχόληση και κοινωνική καινοτομία.	

Πίνακας 52. Χρηματοδοτικά κονδύλια ανά κράτος-μέλος σε δις. € (τιμές 2018) από το ΕΣΠΑ 2021–2027. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Κράτη-μέλη	Ποσό σε δις. €	Κράτη-μέλη	Ποσό σε δις. €	Κράτη-μέλη	Ποσό σε δις. €
Αυστρία	1,3	Ισπανία	34,0	Ουγγαρία	17,9
Βέλγιο	2,4	Ιταλία	38,6	Πολωνία	64,4
Βουλγαρία	8,9	Κροατία	8,8	Πορτογαλία	21,2
Γαλλία	16,0	Κύπρος	0,9	Ρουμανία	27,2
Γερμανία	15,7	Λετονία	4,3	Σλοβακία	11,8
Δανία	0,6	Λιθουανία	5,6	Σλοβενία	3,1
Ελλάδα	19,2	Λουξεμβούργο	0,1	Σουηδία	2,1
Εσθονία	2,9	Μάλτα	0,6	Τσεχία	17,8
Ιρλανδία	1,1	Ολλανδία	1,4	Φινλανδία	1,6

Εικόνα 340. Κατηγοριοποίηση Περιφερειών για το ΕΣΠΑ 2021-2027. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

διασυνοριακής συνεργασίας («Interreg») θα βοηθήσει τα κράτη-μέλη να εξαλείψουν τα διασυνοριακά εμπόδια και να αναπτύξουν κοινές υπηρεσίες. Η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία ενός νέου μέσου προς τον σκοπό αυτό, τον Ευρωπαϊκό Διασυνοριακό Μηχανισμό.

Καθιερώνεται μία *ετήσια επανεξέταση των επιδόσεων*. Οι επιδόσεις των προγραμμάτων θα αξιολογούνται επίσης και κατά την ενδιάμεση επανεξέταση. Για λόγους διαφάνειας, τα κράτη-μέλη θα πρέπει να υποβάλλουν κάθε δύο μήνες όλα τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με την υλοποίηση, οπότε και η πλατφόρμα ανοικτών δεδομένων για τη συνοχή θα επικαιροποιείται αυτόματα.

Μετά τη θετική στάση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 10^{ης} και 11^{ης} Δεκεμβρίου του 2020, ο Κανονισμός για το ΠΔΠ της ΕΕ και το Next Generation EU (βλ. § 19.2.10), της περιόδου 2021–2027 και η διοργανική συμφωνία που συμφωνήθηκαν, εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 17 Δεκεμβρίου του 2020 και το Συμβούλιο των Υπουργών εξέδωσε τον Κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2020/2093 της 17^{ης} Δεκεμβρίου του 2020. Τα περισσότερα τομεακά χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ αναμένεται να εγκριθούν στις αρχές του 2021 με αναδρομική ισχύ από την έναρξη του 2021.

16.2.9. Αποτίμηση της εξέλιξης της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής

Μετά την προσχώρηση της Ελλάδας το 1981 και της Πορτογαλίας και της Ισπανίας το 1986, οι περιφερειακές ανισότητες μεταξύ των τότε 12 κρατών-μελών των ΕΚ διογκώθηκαν σημαντικά. Πριν από την προσχώρηση, ένας στους οκτώ Ευρωπαίους είχε ετήσιο εισόδημα κατά 30% χαμηλότερο από τον κοινοτικό μέσο όρο. Η αναλογία αυτή ανήλθε σε έναν στους πέντε μετά τις προσχωρήσεις του 1986. Επιπλέον, σύμφωνα με έκδοση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα επιτεύγματα της ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής, κατά τις διακριτές περιόδους άσκησης της, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Κατά την περίοδο 1989–1993, οι περιφέρειες του Στόχου 1 μείωσαν το χάσμα του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες. Δημιουργήθηκαν 600.000 θέσεις εργασίας μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων στην Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και την Ισπανία, και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σ' αυτές τις χώρες αυξήθηκε από 68,3% σε 74,5% του κοινοτικού μέσου όρου. Επίσης, 917.000 άτομα καταρτίστηκαν μέσω του ΕΚοινΤ, ενώ 470.000 μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις έλαβαν βοήθεια στις περιφέρειες του Στόχου 2.

Ο αντίκτυπος των επεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων μεταξύ των ετών 1994–1999 στο ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους υπολογίζεται σε αύξηση κατά 4,7% στην Πορτογαλία, 3,9% στις περιφέρειες της πρώην Ανατολικής Γερμανίας, 2,8% στην Ιρλανδία, 2,2% στην Ελλάδα, 1,4% στην Ισπανία και 1,3% στη Βόρεια Ιρλανδία. Στις περιφέρειες του Στόχου 1 δημιουργήθηκαν 700.000 καθαρές θέσεις εργασίας, προσθέτοντας σχεδόν 4% στην απασχόληση στην Πορτογαλία, 2,5% στην Ελλάδα και μεταξύ 1 και 2% στις περιφέρειες της πρώην Ανατολικής Γερμανίας,

στον ιταλικό νότο και στην Ισπανία. Περίπου 800.000 μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων 500.000 στις περιφέρειες του Στόχου 1, έλαβαν ενισχύσεις άμεσης επένδυσης. Κατασκευάστηκαν ή αναβαθμίστηκαν 4.104 χλμ. αυτοκινητόδρομων και περίπου 31.844 χλμ. άλλων δρόμων. Οι επενδύσεις στις σιδηροδρομικές υποδομές οδήγησαν στη μείωση της διάρκειας ταξιδιού σε βασικές διαδρομές όπως Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Λισσαβόνα – Faro, Λισσαβόνα – Vila Formoso, Lame – Δουβλίνο και Belfast – Derry. Στις περιφέρειες του Στόχου 2, υπολογίζεται ότι δημιουργήθηκαν 567.000 επιπλέον ακαθάριστες θέσεις εργασίας, τα ποσοστά ανεργίας μειώθηκαν από 11,3% σε 8,7% και συνολικά 3,2 δισ. ECU από τους πόρους του ΕΤΠΑ επενδύθηκαν για την ανάπτυξη 115,1 εκατ. τετραγωνικών μέτρων νέων χώρων και κτισμάτων.

Μεταξύ των ετών 2000–2006 υπολογίζεται ότι οι δαπάνες του Στόχου 1 δημιούργησαν περίπου 570.000 καθαρές θέσεις εργασίας, εκ των οποίων περίπου 160.000 στα νέα κράτη μέλη. Στην Ισπανία, τα Διαρθρωτικά Ταμεία επένδυσαν περίπου 4 δισ. ευρώ για την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη, την καινοτομία και τις τεχνολογίες της πληροφορίας σε πάνω από 13.000 ερευνητικά προγράμματα με τη συμμετοχή σχεδόν 100.000 ερευνητών και παρείχαν συγχρηματοδότηση στα περισσότερα από τα 64 τεχνολογικά πάρκα της χώρας. Στην Ελλάδα οι συνεχείς επενδύσεις στο μετρό της Αθήνας μείωσαν την κυκλοφοριακή συμφόρηση και τη μόλυνση. Οκτώ νέοι σταθμοί, συμπεριλαμβανομένων τεσσάρων σταθμών διαμετακόμισης, χρηματοδοτήθηκαν μαζί με 17 συρμούς. Μέχρι τα μέσα του 2005, 17.200 επιβάτες τα χρησιμοποιούσαν τις ώρες αιχμής σε σύγκριση με τους 15.500 που είχαν προβλεφθεί αρχικά. Στην Ισπανία οι επενδύσεις στο οδικό δίκτυο υπολογίζεται ότι εξοικονόμησαν 1,2 εκατ. ώρες σε χρόνο ταξιδιού κατ' έτος. Για τις περιφέρειες του Στόχου 2, έρευνες σε επίπεδο επιχείρησης δείχνουν ότι μέχρι το τέλος της περιόδου 2000-2006 είχαν δημιουργηθεί 730.000 ακαθάριστες θέσεις εργασίας. Στην Καταλονία το πρόγραμμα του Στόχου 2 περιλάμβανε πάνω από 6.000 (21% περίπου) από τους ερευνητές της περιφέρειας και ανήλθε σε 1,4 δισ. € (37%) των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα στην κοινωνία της πληροφορίας. Στη Βρετανία πάνω από 250.000 μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις έλαβαν στήριξη σε περιφέρειες των Στόχων 1 & 2, ενώ 16.000 έλαβαν άμεση χρηματοδοτική υποστήριξη.

Μεταξύ του 2007–2013, χάρη στην περιφερειακή πολιτική της ΕΕ, 9,4 εκατομμύρια άτομα εξασφάλισαν θέση απασχόλησης, ενώ 8,7 εκατομμύρια πολίτες απέκτησαν τίτλους σπουδών. Όλα τα κράτη-μέλη και οι περιφέρειες έχουν χαράξει στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης για την καλύτερη εστίαση των προσπαθειών στην έρευνα και την καινοτομία. Η στήριξη έχει οδηγήσει στη δημιουργία περίπου 95.000 έργων έρευνας και καινοτομίας και 42.000 νέων ερευνητικών θέσεων. Περίπου 400.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις έλαβαν στήριξη στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής με αποτέλεσμα τη δημιουργία περισσότερων από ένα εκατομμύριο νέων θέσεων εργασίας. Μεγάλο μέρος των δαπανών της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή και την προστασία του περιβάλλοντος διατίθεται μέσω της πολιτικής συνοχής. Για παράδειγμα, περίπου

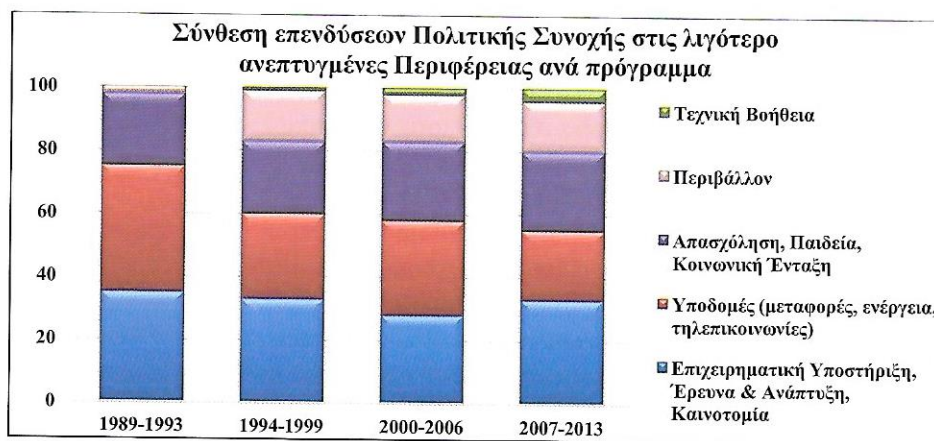
QR 16.1:
Η Πολιτική Συνοχής

qr.tziola.gr/j1AB2

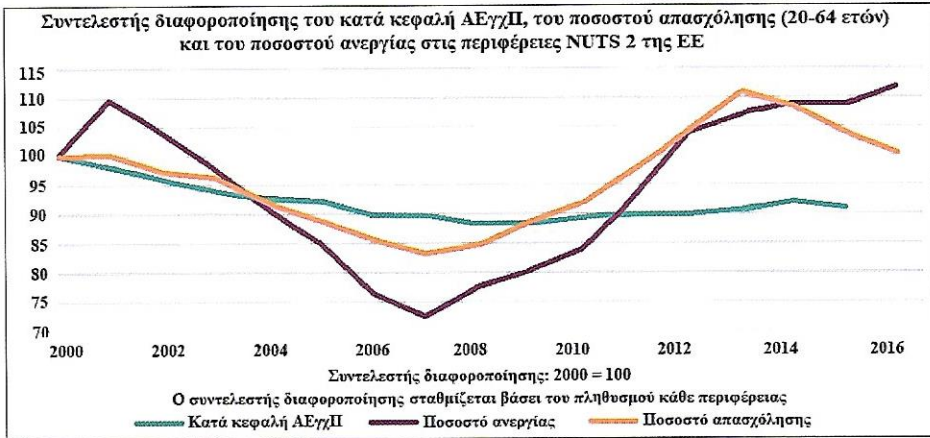

6 εκατομμύρια άτομα απέκτησαν πρόσβαση σε καλύτερη υδροδότηση και 7 εκατομμύρια άτομα θα αποκτήσουν πρόσβαση σε βελτιωμένα συστήματα επεξεργασίας λυμάτων. Τα κράτη μέλη κατασκεύασαν ή ανακαίνισαν 2.600 km σιδηροδρομικών γραμμών και 2.400 km οδών που ανήκουν στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο, επιπλέον των δευτερευόντων δικτύων που συνδέουν απομακρυσμένες περιοχές με την υπόλοιπη Ευρώπη. Προγράμματα στην Ιταλία, τη Γαλλία, την Τσεχία, τη Μάλτα, την Αγγλία και την Ουαλία περιλαμβάνουν όρους για την ανάπτυξη συγκεκριμένων συστημάτων αξιολόγησης εκπομπών άνθρακα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι στόχοι του προγράμματος αυτής της περιόδου απέβλεπαν σε καλύτερα αριθμητικά αποτελέσματα. Ωστόσο, η παγκόσμια οικονομική κρίση επίδρασε αρνητικά, με αποτέλεσμα να μην καταστεί δυνατή η επίτευξη των αρχικών φιλόδοξων στόχων.

Η περίοδος 2014–2020 που ολοκληρώνεται, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη Στρατηγική «Ευρώπη 2020», έχει θέσει ως προτεραιότητες τους στόχους της στρατηγικής. Μία πρώτη αποτίμηση των αποτελεσμάτων που μπορεί να ληφθεί από την έβδομη έκθεση για την οικονομική, την κοινωνική και την εδαφική συνοχή (2017), που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δείχνει επιγραμματικά ότι: α) Οι περιφερειακές ανισότητες μειώνονται και πάλι. β) Η απασχόληση έχει σημειώσει ανάκαμψη, αλλά η ανεργία παραμένει πάνω από τα προ κρίσης επίπεδα. γ) Οι επενδύσεις στην καινοτομία, τις δεξιότητες και τις υποδομές είναι ανεπαρκείς. δ) Απαιτούνται περισσότερες επενδύσεις στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των μεταφορών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. ε) Παρά την εξάλειψη πολλών θεσμικών και κανονιστικών φραγμών, τα σύνορα εξακολουθούν να αποτελούν εμπόδιο στη διασυνοριακή συνεργασία. στ) Η βελτίωση της ποιότητας διακυβέρνησης και η υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων αναμένεται να δώσουν ώθηση στην ανάπτυξη. ζ) Ο καθοριστικός ρόλος της πολιτικής συνοχής σε δημόσιες επενδύσεις έχει μειώσει τον αντίκτυπο της κρίσης. Στο διάγραμμα της Εικόνας 342 φαίνεται ο συντελεστής διαφοροποίησης του κατά κεφαλή ΑΕγχΠ, του ποσοστού απασχό-

Εικόνα 341. Σύνθεση επενδύσεων Πολιτικής Συνοχής στις λιγότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες ανά πρόγραμμα. Πηγή: Έκτρη έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή (2014).

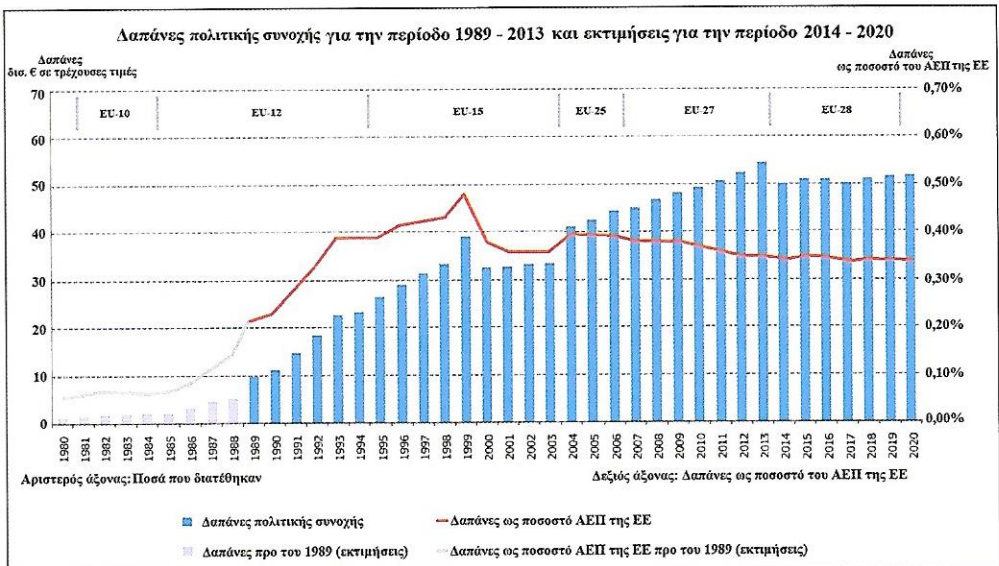

Εικόνα 342. Ο συντελεστής διαφοροποίησης του κατά κεφαλή ΑΕγχΠ, του ποσοστού απασχόλησης (20-64) και του ποσοστού ανεργίας, στις περιφέρειες NUTS 2 της ΕΕ-28, το χρονικό διάστημα 2000-2016, Πηγή: Έβδομη έκθεση για την οικονομική, την κοινωνική και την εδαφική συνοχή (2017)

λησης (20–64) και του ποσοστού ανεργίας, στις περιφέρειες NUTS 2 της ΕΕ-28, το χρονικό διάστημα 2000–2016, όπως παρέχεται από την Έβδομη έκθεση για την οικονομική, την κοινωνική και την εδαφική συνοχή του 2017.

Στο ιστόγραμμα της Εικόνας 341 φαίνεται η σύνθεση επενδύσεων Πολιτικής Συνοχής στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες ανά πρόγραμμα. Είναι εμφανής η μετατόπιση του ενδιαφέροντος από τις υποδομές στην έρευνα και καινοτομία σε συνδυασμό με τη σχετική επιχειρηματική υποστήριξη.

Επίσης, στο ιστόγραμμα της Εικόνας 343, φαίνεται η εξέλιξη των δαπανών της Πολιτικής Συνοχής από το 1989 έως το 2013, δηλαδή από το Α΄ ΚΠΣ σε τρέχου-

Εικόνα 343. Εξέλιξη των πραγματικών πληρωμών της Πολιτικής Συνοχής, από το 1989 έως το 2018, ανά Περιοδικό Πρόγραμμα Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), επεξεργασμένα.

σες τιμές και ως ποσοστό του ΑΕΠ της ΕΕ, ενώ παρέχονται και εκτιμήσεις για την περίοδο 2014–2020. Επίσης, παρουσιάζονται κατ' εκτίμηση τα ανάλογα ποσά και ποσοστά για το διάστημα 1980–1989, με χρηματοδοτήσεις το ΕΤΠΑ και τα ΜΟΠ (βλ. και Πίνακα 39).